

**Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων**

**Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα
Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΔΠΜΣ)
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»**

**Εδαφική Συνεργασία και ΟΤΑ –
Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας
Ελλάδα – F.Y.R.O.M. 2007 – 2013**

Γεώργιος Π. Χαμουρούδης

Κόρινθος, Νοέμβριος 2016

**University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and International
Relations**

**Master Program in Local and Regional Development and
Local Government**

**“Territorial Cooperation and Local Government
Organizations –
European Territorial Cooperation Programme
Greece – F.Y.R.O.M. 2007 – 2013”**

Georgios P. Chamouroudis

Corinth, November 2016

*Στη μητέρα μου, που με έμαθε να αγαπώ την γνώση,
Στον πατέρα μου, που με δίδαξε να αγαπώ την προσπάθεια.*

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την σύζυγο και ιδιαίτερα τα παιδιά μου που με ανέχτηκαν τον τελευταίο χρόνο.

Ευχαριστώ επίσης και την μητέρα μου που δεν επέτρεψε να γίνει ιδιαίτερα αισθητή η απουσία μου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συμφοιτητές μου για την φιλία και την συνεργασία τους, όπως και τους καθηγητές μου και ιδίως τον επιβλέποντα της Διπλωματικής Εργασίας, κύριο Ελευθέριο Τοπάλογλου, για την πολύτιμη συμπαράσταση του, επιστημονική αλλά και φιλική.

Περίληψη

Η έννοια της εδαφικής συνεργασίας αποτέλεσε και αποτελεί αδιαμφισβήτητα βασικό πυλώνα της προσπάθειας για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής συνοχής, συμβάλλοντας καθοριστικά στη διασφάλιση και ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας ενώ παράλληλα δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες επίλυσης των κοινών προβλημάτων μεταξύ των συνεργαζόμενων χωρών, μέσα από την σωστή αξιοποίηση των ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών εργαλείων που προσφέρουν τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας – Interreg.

Abstract

The territorial cooperation has been and is undoubtedly a key pillar of the effort to achieve the cohesion policy objectives, contributing decisively to safeguarding and exchanging experiences and expertise while creating favorable conditions for solving common problems among the participating countries, through the proper use of European financing tools offered by the European Territorial Cooperation Programmes - Interreg.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	9
Κεφάλαιο 1: Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία	11
Κεφάλαιο 2: Η Στρατηγική «Ευρώπη 2020»	15
Κεφάλαιο 3: Ευρωπαϊκά Επενδυτικά & Διαρθρωτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)	18
3.1. Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)	18
3.2. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).....	20
3.3. Ταμείο Συνοχής.....	22
3.4. Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).....	23
3.5. Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)	24
3.6. Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης (Urban Development Funds)	25
3.7. Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (European Investment Bank).....	26
Κεφάλαιο 4: Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα- Π.Γ.Δ.Μ. 2007-2013».....	29
4.1. Το Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα- Π.Γ.Δ.Μ. 2007-2013»	29
4.2. Στρατηγικοί Στόχοι	30
4.3. Άξονες Προτεραιότητας	31
4.4. Κριτήρια επιλεξιμότητας των προτάσεων προς υλοποίηση	36
Κεφάλαιο 5: Έργα που υλοποιήθηκαν στο Πρόγραμμα IPA Ελλάδα – Π.Γ.Δ.Μ. 2007 – 2013.....	40
5.1. “Cooperation for the Establishment of a "Business & Employment Centre" and a "Trade Show and Bazaar" in the Cross-Border Area” – BEC – TSB	40
5.1.1. Υλοποίηση και δράσεις του έργου BEC - TSB.....	44
5.1.2. Αποτελέσματα από την υλοποίηση του έργου	45

5.2. “Joint Actions for Efficient Urban Water Management in the Cross-Border Area – AQUA-M”	47
5.2.1. Υλοποίηση και δράσεις του έργου Aqua-M	48
5.2.2. Αποτελέσματα από την υλοποίηση του έργου	49
Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα	51
Βιβλιογραφία	54

Εισαγωγή

Η έννοια της εδαφικής συνεργασίας αποτέλεσε και αποτελεί αδιαμφισβήτητα βασικό πυλώνα της προσπάθειας για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής συνοχής, συμβάλλοντας καθοριστικά στη διασφάλιση και ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας ενώ παράλληλα δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες επίλυσης των κοινών προβλημάτων μεταξύ των συνεργαζόμενων χωρών. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η εδαφική συνοχή αποτελεί πλέον έναν από τους βασικούς στόχους της ΕΕ.

Στόχος της εδαφικής συνοχής είναι η εξασφάλιση αρμονικής, βιώσιμης και πολυκεντρικής ανάπτυξης, συμπληρώνοντας και ενισχύοντας ταυτόχρονα την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Στο περιεχόμενο που δίνεται στην έννοια της εδαφικής συνοχής, αυτή συνδέεται με την ανάγκη για διαμόρφωση ολοκληρωμένων χωρικών πολιτικών, αναγνωρίζοντας την σημασία της ενεργοποίησης του αναπτυξιακού δυναμικού των περιφερειών μέσα από μια «τοποκεντρική προσέγγιση» (place-based approach).

Στο πλαίσιο αυτό, η ενσωμάτωση της εδαφικής διάστασης σε κάθε στάδιο και επίπεδο του αναπτυξιακού προγραμματισμού, σε συνδυασμό με τη δικτύωση και τη συνεργασία μεταξύ των συνοριακών ή μη περιφερειών, διασφαλίζει την ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας και δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες χωρικής ανάπτυξης και χωρικής συνοχής, ειδικά σ' έναν κόσμο που γίνεται λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης ολοένα και πιο διασυνδεδεμένος οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά (Τοπάλογλου, 2011).

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τα βασικά χαρακτηριστικά του Διασυνοριακού Προγράμματος Συνεργασίας της Προγραμματικής Περιόδου 2007 – 2013 “IPA CROSS BORDER PROGRAMME GREECE – FYROM 2007 – 2013” (Διασυνοριακό Πρόγραμμα Συνεργασίας Ελλάδα – FYOM 2007 – 2013). Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος γίνεται αναφορά σε δύο υλοποιημένα από το Δήμο Παιονίας έργα με τίτλους:

- “Συνεργασία για την ίδρυση Κέντρου Εργασίας και Απασχόλησης και Οργάνωσης Εμπορικής Πανηγύρεως στη διασυνοριακή περιοχή Ελλάδας – Π.Γ.Δ.Μ. – Cooperation for the Establishment of a Business & Employment Centre and a Trade Show and Bazaar in the Cross-Border Area – BEC - TSB”
- “Συντονισμένες ενέργειες για την αποτελεσματική Διαχείριση των Υδάτων Αστικών περιοχών στη διασυνοριακή ζώνη Ελλάδας –Π.Γ.Δ.Μ. –Joint Actions for Efficient Urban Water Management in the Cross-Border – Aqua – M”

και στα οφέλη του για τους φορείς και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο του Δήμου Παιονίας, στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Κεφάλαιο 1: Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία

Στην Προγραμματική περίοδο 2007 – 2013 η Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία αναδείχθηκε ως Στόχος της Πολιτικής Συνοχής, μαζί με τη Σύγκλιση και την Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση και παρέχει ένα πλαίσιο για την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ φορέων από διαφορετικές χώρες σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Με έναν κοινοτικό προϋπολογισμό που αγγίζει τα 7,8 δισεκατομμύρια ευρώ για τα εσωτερικά σύνορα και ανεβαίνει στα 9,4 δισεκατομμύρια, αν συνυπολογίσει κανείς και τη χρηματοδότηση της διασυνοριακής συνεργασίας στο πλαίσιο του IPA και του ENPI, είναι εμφανές ότι η εδαφική συνεργασία έχει έναν ενισχυμένο ρόλο, ο οποίος εκφράζεται με 75 διασυνοριακά έργα (συμπεριλαμβανομένων εκείνων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ), 13 διακρατικά Προγράμματα, ένα διαπεριφερειακό Πρόγραμμα και τρία δίκτυα¹.

Η «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία», ως ένας από τους τρεις βασικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πολιτική συνοχής κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, διαμορφώθηκε σύμφωνα με την *‘Εδαφική Ατζέντα’* (Λειψία 2007), την *‘Πράσινη Βίβλο για την Εδαφική Συνοχή’*, τον *‘Ευρωπαϊκό Όμιλο Εδαφικής Συνεργασίας’* (ΕΟΕΣ), τη στρατηγική *‘Ευρώπη 2020’*, το *‘μέσο Προενταξιακής Βοήθειας’* (IPA) και το *‘Ευρωπαϊκό Μέσο Γειτνίασης’* (ENPI).

Η καθιέρωση της ενιαίας αγοράς αφήνει περισσότερο εκτεθειμένες τις εθνικές οικονομίες στον ανταγωνισμό, δεδομένου ότι τα κράτη αδυνατούν να ασκήσουν πολιτικές για την προστασία της εγχώριας παραγωγής τους. Σε τέτοιες συνθήκες διεθνούς ανταγωνισμού είναι αναγκαίο να ενδυναμωθεί το παραγωγικό δυναμικό κάθε περιοχής, προκειμένου να αναπτύξει και να αξιοποιήσει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματά της. Η σημασία της τοπικής – ενδογενούς ανάπτυξης έχει αναγνωριστεί από την ΕΕ και τα κράτη μέλη, από τις αρχές ήδη της δεκαετίας του 1980. Οι πολιτικές και τα μέσα προώθησης της ενδογενούς ανάπτυξης ενισχύθηκαν στο πλαίσιο που διαμορφώθηκε με την υιοθέτηση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης

¹ REGULATION (EC) No 1638/2006 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 24 October 2006 laying down general provisions establishing a European Neighborhood and Partnership Instrument <http://www.interreg.gr/images/nomothesia-en/1638%202006.pdf>

και την αναμόρφωση των Διαρθρωτικών Ταμείων, καθώς και με τις μεταρρυθμίσεις που έφερε η συνθήκη του Μάαστριχτ, αλλά και με αυτές που ακολούθησαν αργότερα (Χριστοφάκης, 2001).

Στο πλαίσιο αυτών, η Ε.Ε. δύναται να άρει τα εμπόδια που δημιουργούν τα σύνορα και να δημιουργήσει σχέσεις αλληλεπίδρασης (ενδεχομένως και αλληλεξάρτησης) μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών με στόχο την ολοκλήρωση του ευρωπαϊκού κοινοτικού χώρου. Ως προς τα προγράμματα και τις δράσεις τους, μέσα από την πολιτική της Διασυνοριακής Συνεργασίας, τα πιο σημαντικά είναι το πρόγραμμα του Interreg, το οποίο στηρίζεται σε ένα στόχο οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών που γειτνιάζουν, με στόχο την επιτάχυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (Τοπάλογλου – Πετράκος, 2008). Η Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG εντάσσεται στην ευρύτερη φιλοσοφία του στόχου της προαγωγής των περιφερειακών κόμβων ανταγωνισμού και καινοτομίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Πρωτοβουλία INTERREG εμφανίστηκε για πρώτη φορά το 1990 και αποτέλεσε από τότε το βασικότερο χρηματοδοτικό εργαλείο υποστήριξης της εδαφικής συνεργασίας ανάμεσα σε διαφορετικές περιφέρειες και κράτη της ΕΕ. Μέσα από την Πρωτοβουλία αυτή, υπογραμμίστηκε η σημασία της εδαφικής συνεργασίας μέσα από συγκεκριμένα προγράμματα και εγκαθιδρύθηκε ένα Δίκτυο Παρατήρησης για τον Ευρωπαϊκό Χώρο (ESPON). Αποτελεί το νομικό και θεσμικό πλαίσιο σε διεθνές, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και το νομικό πλαίσιο που στηρίζεται στην Κοινοτική ή Εθνική νομοθεσία που θα ενθαρρύνει την Διασυνοριακή Συνεργασία και τους στόχους (Τοπάλογλου – Πετράκος, 2008).

Παρά το γεγονός ότι το INTERREG αντιπροσωπεύει μόλις το 2,5% του προϋπολογισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 2007-2013, αποτελεί για την ΕΕ ένα σημαντικό εργαλείο για τη εδαφική συνοχή, καθώς ενθαρρύνει την αρμονική, ισορροπημένη και αειφόρο χωρική ανάπτυξη. Από το 2000, το INTERREG ενθαρρύνει τις διασυνοριακές, διακρατικές και διαπεριφερειακές συνεργασίες μέσα από τις τρεις παρακάτω **Δέσμες Συνεργασίας** που υπερβαίνουν τα σύνορα (Τοπάλογλου, 2011):

- **Δέσμη Α – Διασυνοριακή Συνεργασία:** προωθεί τη συνεργασία μεταξύ περιφερειών που συνορεύουν, συμβάλλοντας στη μετατροπή των περιφερειών εκατέρωθεν των εσωτερικών ή εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ισχυρούς

οικονομικούς και κοινωνικούς πόλους. Συγκεκριμένα, ενθαρρύνονται δράσεις στους τομείς επιχειρηματικότητας, βελτίωσης της κοινής διαχείρισης φυσικών πόρων, ενίσχυσης δεσμών μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, βελτίωσης της πρόσβασης σε δίκτυα μεταφορών και επικοινωνίας, ανάπτυξης της κοινής χρήσης υποδομών, διοικητικής συνεργασίας, απασχόλησης, διάδρασης μεταξύ κοινοτήτων, πολιτισμού και κοινωνικής συνοχής. Η διασυνοριακή συνεργασία στόχο έχει την «κάλυψη των κενών», τον οποίο και επιτυγχάνει μέσω συμφωνημένων διασυνοριακών στρατηγικών «ανάλυσης και απάντησης», ειδικά σχεδιασμένων για κάθε παραμεθόρια περιοχή. Το οικοδόμημα της Διασυνοριακής Συνεργασίας, κατά βάση στηρίζεται στην Ευρωπαϊκή πολιτική Γειτνίασης και στους στόχους της στρατηγικής του εν λόγω εγχειρήματος όπως την δημιουργία ενός δακτυλίου φίλων που θα διασφαλίζουν την πολιτική σταθερότητα, την συνεργασία μεταξύ κρατών και την βέλτιστη συνεργασία σε τομείς οικονομικής αλληλεπίδρασης (Τοπάλογλου – Πετράκος, 2008).

- Δέσμη Β – *Διακρατική Συνεργασία*: στοχεύει να δημιουργήσει μεγάλες ομάδες περιφερειών που δεν συνορεύουν μεταξύ τους και οι οποίες αναπτύσσουν κοινή αναπτυξιακή προσέγγιση Προωθεί τη συνεργασία μεταξύ ευρύτερων ευρωπαϊκών περιφερειών (π.χ. Βαλτική, Βόρεια Θάλασσα, Μεσόγειος,, Άλπεις) και διευκολύνει συντονισμένες στρατηγικές απαντήσεις σε κοινές προκλήσεις, όπως η διαχείριση πλημμυρών, οι μεταφορές, διεθνείς επιχειρηματικοί και ερευνητικοί δεσμοί, αστικός ανάπτυξη κτλ. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις υπερπόντιες και νησιωτικές περιοχές της ΕΕ (π.χ. Ινδικός Ωκεανός, Καραϊβική, Βόρεια Περιφέρεια κτλ).
- Δέσμη C – *Διαπεριφερειακή Συνεργασία*: ο βασικός στόχος είναι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των περιφερειακών αναπτυξιακών πολιτικών μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και τεχνογνωσίας. Επιλέξιμες για τη Δέσμη C, είναι όλες οι περιφέρειες της ΕΕ, παρέχοντας ένα πλαίσιο για την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ φορέων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο από ολόκληρη την Ευρώπη, με στόχο να συμβάλει στις ευρωπαϊκές στρατηγικές για την παραγωγή, την απασχόληση και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επιπρόσθετα, στοχεύει στην εξάλειψη των ανισοτήτων μέσω της διασύνδεσης των λιγότερο έμπειρων με τις πιο αναπτυγμένες περιφέρειες σε διάφορους τομείς δράσεις, όπως η καινοτομία, η δημογραφική αλλαγή, η αγορά ενέργειας και η κλιματική αλλαγή.

Η έννοια της Εδαφικής Συνεργασίας με το πέρας των χρόνων συνδέεται ολοένα και περισσότερο με την έννοια της Χωρικής Συνοχής, όπου σύμφωνα με αυτό, η εδαφική συνιστώσα σε κάθε επίπεδο χωρικού σχεδιασμού και αναπτυξιακού προγραμματισμού, συνδυαστικά με τη δικτύωση και τη συνεργασία μεταξύ συνοριακών ή μη περιφερειών και συμβάλλει καθοριστικά στη διασφάλιση και στην ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας, ενώ δημιουργεί πρόσφορες συνθήκες χωρικής ανάπτυξης και χωρικής συνοχής (Τοπάλογλου, 2011).

Η υιοθέτηση από τα κράτη – μέλη του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας και της Ευρωπαϊκής Χάρτας των περιφερειών, η δημιουργία της Επιτροπής των Περιφερειών, η καθιέρωση των αρχών της εταιρικής σχέσης και της επικουρικότητας και ο τρόπος άσκησης της διαρθρωτικής πολιτικής μέσω των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών εμπλέκουν σε ολοένα και μεγαλύτερο βαθμό τους τοπικούς παράγοντες και λειτουργούν προωθητικά προς την κατεύθυνση της τοπικής – ενδογενούς ανάπτυξης. Παρατηρείται διαχρονικά ότι στην «τριεπίπεδη» οργάνωση του προγραμματισμού (φορείς ΕΕ, κεντρικοί κρατικοί φορείς, περιφερειακοί και τοπικοί φορείς) ενισχύεται το «τρίτο» επίπεδο (περιφερειακό / τοπικό) και οι αποκεντρωμένες διαδικασίες προγραμματισμού. Αποτέλεσμα αυτής της επέκτασης είναι η ανάδειξη τοπικών πρωτοβουλιών και η ενεργοποίηση και αξιοποίηση των ενδογενών αναπτυξιακών δυνάμεων. Όσον αφορά στις παραμεθόριες περιοχές σημαντική θεωρείται από την ΕΕ η ενθάρρυνση της διασυνοριακής συνεργασίας. Η συνεργασία θεωρείται ότι θα επιτρέψει στις περιοχές αυτές να δρομολογήσουν κοινές δράσεις, να συστήσουν θεσμικές δομές και μηχανισμούς διαρκούς συνεργασίας, να λύσουν τα κοινά τους προβλήματα και να αξιοποιήσουν τα κοινά τους πλεονεκτήματα (Χριστοφάκης, 2001).

Προς την κατεύθυνση αυτή, επομένως, κινείται το κοινοτικό πρόγραμμα *INTERREG*, το οποίο συμβάλλει στην ενεργοποίηση των ενδογενών δυνάμεων α) με την ενίσχυση της τοπικής συνείδησης, των γνώσεων και των ικανοτήτων οργάνωσης και διαχείρισης των τοπικών φορέων, β) με την ενθάρρυνση της τοπικής επιχειρηματικότητας, γ) με τον εντοπισμό και την αξιοποίηση των τοπικών πόρων, δ) με τη δημιουργία δικτύων συνεργασιών μεταξύ ατόμων και φορέων σε τοπικό – περιφερειακό, διαπεριφερειακό και διακρατικό επίπεδο και ε) με την ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας (Χριστοφάκης, 2001).

Κεφάλαιο 2: Η Στρατηγική «Ευρώπη 2020»

Η “Ευρώπη 2020”² είναι η αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ για την ερχόμενη δεκαετία. Στόχος της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” είναι η προαγωγή μιας ανάπτυξης έξυπνης, βιώσιμης, και χωρίς αποκλεισμούς:

- Έξυπνη ανάπτυξη – με την ανάπτυξη μιας οικονομίας που βασίζεται στη γνώση και την καινοτομία και βελτίωση των επιδόσεων της ΕΕ στους τομείς:
 - Της εκπαίδευσης με την ενθάρρυνση των ατόμων για μάθηση, σπουδές και βελτίωση των δεξιοτήτων τους,
 - Της έρευνας και της καινοτομίας, με τη δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών που ευνοούν την ανάπτυξη και την απασχόληση και συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων,
 - Της ψηφιακής κοινωνίας με την αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών.
- Βιώσιμη ανάπτυξη – με την προώθηση μιας πιο αποτελεσματικής, ως προς τη χρήση των πόρων, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας, μέσα από την:
 - Οικοδόμηση μιας πιο ανταγωνιστικής οικονομίας χαμηλών εκπομπών άνθρακα, που κάνει αποτελεσματική και βιώσιμη χρήση των πόρων της,
 - Προστασία του περιβάλλοντος, μείωση των εκπομπών και αποτροπή της απώλειας βιοποικιλότητας,
 - Αξιοποίηση της πρωτοπορίας της Ευρώπης στην ανάπτυξη νέων πράσινων τεχνολογιών και μεθόδων παραγωγής,
 - Εγκατάσταση αποδοτικών και έξυπνων δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας,

² European Commission, “The programming period 2014-2020 - Guidance document on evaluation plans”, April, 2014

- Εκμετάλλευση των δικτύων σε επίπεδο Ε.Ε. για να ενισχυθεί το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα των επιχειρήσεων (ιδίως των μικρών μεταποιητικών επιχειρήσεων),
 - Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ιδίως για τις ΜΜΕ,
 - Παροχή βοήθειας στους καταναλωτές για να κάνουν σωστές επιλογές.
- *Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς* – με την ενίσχυση μιας οικονομίας με υψηλό ποσοστό απασχόλησης που εξασφαλίζει οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή:
 - Αύξηση του ποσοστού απασχόλησης στην Ευρώπη – περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, ιδίως για τις γυναίκες, τους νέους και τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας,
 - Βοήθεια στα άτομα όλων των ηλικιών να προετοιμαστούν και να μπορέσουν να διαχειριστούν τις αλλαγές μέσω επενδύσεων σε δεξιότητες και επαγγελματική κατάρτιση,
 - Εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και των συστημάτων κοινωνικής προστασίας,
 - Διασφάλιση ότι ολόκληρη η ΕΕ θα αποκομίσει τα οφέλη της ανάπτυξης.

Πιο συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έθεσε πέντε φιλόδοξους στόχους³ – για την απασχόληση, την καινοτομία, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και το κλίμα/την ενέργεια – προς επίτευξη μέχρι το 2020:

1. **Απασχόληση:** απασχόληση του 75% της ηλικιακής κατηγορίας 20-64 ετών,
2. **Έρευνα και Ανάπτυξη:** Το 3% του ΑΕΠ της ΕΕ πρέπει να επενδύεται στην Έρευνα και την Ανάπτυξη,
3. **Κλιματική αλλαγή και ενεργειακή βιωσιμότητα:** μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% (ή και 30%, εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν) σε

³ European Commission, “*The programming period 2014-2020 - Guidance document on evaluation plans*”, April, 2014

σχέση με το 1990, εξασφάλιση του 20% της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, αύξηση κατά 20% της ενεργειακής απόδοσης,

4. **Εκπαίδευση:** Μείωση των ποσοστών πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου κάτω από 10%, ολοκλήρωση τριτοβάθμιων σπουδών τουλάχιστον για το 40% της ηλικιακής κατηγορίας 30-34 ετών,
5. **Καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού:** μείωση τουλάχιστον κατά 20 εκατομμύρια των ατόμων που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε κατάσταση φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Η εφαρμογή αυτών των πρωτοβουλιών είναι κοινή ευθύνη και απαιτεί δράσεις σε όλα τα επίπεδα: τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ, τα κράτη μέλη, τις τοπικές και περιφερειακές διοικήσεις. Εάν εφαρμοστεί πλήρως, η στρατηγική «Ευρώπη 2020» θα βοηθήσει την ΕΕ να εξέλθει ισχυρότερη από την κρίση και να καταστεί μια δυνατή, βιώσιμη οικονομία χωρίς αποκλεισμούς που θα προσφέρει υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας, ανταγωνιστικότητας και κοινωνικής συνοχής. Τούτο θα δημιουργήσει την ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς του εικοστού πρώτου αιώνα και θα τονώσει την εμπιστοσύνη των φορέων της αγοράς, των επιχειρήσεων και των πολιτών.

Κεφάλαιο 3: Ευρωπαϊκά Επενδυτικά & Διαρθρωτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)

Τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία (ΕΔΕΤ) αποτελούν το βασικό επενδυτικό εργαλείο στις Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴. Μέχρι το 2023, τα ΕΔΕΤ θα έχουν επιτύχει μια κρίσιμη μάζα επενδύσεων σε βασικούς τομείς προτεραιότητας στις ΕΕ, προκειμένου να καλύψουν στις ανάγκες στις πραγματικής οικονομίας με τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την επαναφορά στις ευρωπαϊκής οικονομίας σε τροχιά ανάπτυξης με βιώσιμο τρόπο. Οι χώρες στις ΕΕ δεσμεύονται:

1. να στηρίζουν, μέσω των ταμείων αυτών, πάνω από 2 εκατομμύρια επιχειρήσεις με στόχο την αύξηση στις ανταγωνιστικότητάς στις, την ανάπτυξη προϊόντων, την εξεύρεση νέων αγορών και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
2. να χρηματοδοτήσουν υποδομές σε τομείς στις τα ευρυζωνικά δίκτυα, οι τεχνολογίες πληροφοριών, οι τηλεπικοινωνίες και η υδροδότηση. Αυτό θα βοηθήσει στις χώρες στις ΕΕ — ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες — να βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων στις και να κάνουν το επιχειρηματικό στις περιβάλλον ανταγωνιστικότερο.
3. να χρησιμοποιήσουν τα ταμεία για να επενδύσουν στις δεξιότητες και την προσαρμοστική ικανότητα του ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού, παρέχοντας σε δεκάδες εκατομμύρια ανθρώπους – περιλαμβανομένων των νέων, των προσφύγων και των νόμιμων μεταναστών – δυνατότητες κατάρτισης, επιμόρφωσης ή δημιουργίας επιχειρήσεων.

3.1. Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (*European Regional Development Fund*) ιδρύθηκε το 1975 με κύρια αποστολή τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. Πρόκειται για το μεγαλύτερο από πλευράς πόρων, διαρθρωτικό όργανο

⁴ Local Government Association, «2014 – 2020: A guide to EU funding for councils», London, July 2015

της ΕΕ⁵. Στόχος του ΕΤΠΑ είναι να συμβάλει στην ενίσχυση της οικονομικής και της κοινωνικής συνοχής μειώνοντας τις περιφερειακές διαφορές⁶. Η συμβολή αυτή πραγματοποιείται μέσω της στήριξης της ανάπτυξης και των διαρθρωτικών προσαρμογών των περιφερειακών οικονομιών, συμπεριλαμβανομένης και της ανασυγκρότησης βιομηχανικών περιοχών που παρακμάζουν.

Το ΕΤΠΑ στηρίζει, στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων, την *βιώσιμη αστική ανάπτυξη* μέσω στρατηγικών που καθορίζουν ολοκληρωμένες δράσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, δημογραφικών και κοινωνικών προκλήσεων που θίγουν τις αστικές περιοχές, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη την ανάγκη προώθησης των διασυνδέσεων μεταξύ αστικών περιοχών και περιοχών της υπαίθρου.

Ειδικότερα, το ΕΤΠΑ συνεισφέρει στη στρατηγική της Ένωσης για μια «έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη». Ανάλογα με την κατηγορία των περιφερειών που στηρίζονται, η συνδρομή του ΕΤΠΑ βάσει του στόχου «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» συγκεντρώνεται στην έρευνα και καινοτομία, στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), στις μικρές και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και στην προώθηση μιας οικονομίας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Επιπρόσθετες δραστηριότητες μπορεί να στηρίξει το ΕΤΠΑ στο πλαίσιο του στόχου της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας⁷.

Η παρέμβαση του ΕΤΠΑ επικεντρώνεται σε ορισμένες θεματικές προτεραιότητες που αντικατοπτρίζουν τη φύση των στόχων «Σύγκλιση», «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» και «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία». Πρόκειται, ιδίως, για χρηματοδοτήσεις που αφορούν:

- επενδύσεις που συμβάλλουν στη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης,
- επενδύσεις σε υποδομές,

⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΤΠΑ, http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/el/funding/erdf/

⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2014-2020», Βρυξέλλες, Μάρτιος 2014

⁷ Deloitte Limited, «A quick guide to EU Funding 2014 – 2020», Nicosia 2014

- μέτρα στήριξης της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης, που περιλαμβάνουν την παροχή βοήθειας και υπηρεσιών στις επιχειρήσεις, ιδίως στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ),
- την τεχνική βοήθεια.

3.2. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)

Το ΕΚΤ είναι το βασικό μέσο που χρησιμοποιεί η Ευρώπη για την υποστήριξη της απασχόλησης, τη στήριξη των πολιτών για την εξεύρεση καλύτερων θέσεων εργασίας και τη διασφάλιση πιο δίκαιων ευκαιριών απασχόλησης για όλους τους πολίτες της ΕΕ⁸. Λειτουργεί επενδύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιο της Ευρώπης – τους εργαζόμενους, τους νέους και όλους όσους αναζητούν εργασία. Η χρηματοδότηση από το ΕΚΤ – ύψους 10 δις ευρώ το χρόνο – βελτιώνει τις προοπτικές απασχόλησης εκατομμυρίων Ευρωπαίων, και ιδιαίτερα αυτών που δυσκολεύονται στην εξεύρεση εργασίας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύεται για τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, και μιας κοινωνίας χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς. Οι στόχοι αυτοί βρίσκονται στο επίκεντρο της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” για την εξασφάλιση ευφυούς, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης στην ΕΕ. Η πρόκληση αυτή εμφανίζεται ακόμη πιο δύσκολη στα πλαίσια της τρέχουσας οικονομικής κρίσης. Το ΕΚΤ παίζει σημαντικό ρόλο στην εκπλήρωση των στόχων της Ευρώπης και στο μετριασμό των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης – και ειδικότερα της ανόδου των ποσοστών ανεργίας και φτώχειας⁹.

Οι προτεραιότητες του ΕΚΤ και ο τρόπος που δαπανά τους πόρους του καθορίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με τις χώρες της ΕΕ. Μία προτεραιότητα είναι να ενισχυθεί η προσαρμοστικότητα των εργαζομένων με νέες δεξιότητες και των επιχειρήσεων με νέους τρόπους εργασίας. Άλλες προτεραιότητες εστιάζουν στη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση, βοηθώντας τους νέους κατά τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία, ή καταρτίζοντας τα άτομα που

⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ε.Κ.Τ., <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=el>

⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ε.Κ.Τ., <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=el>

αναζητούν εργασία και έχουν μειωμένες δεξιότητες, ώστε να βελτιώσουν τις προοπτικές απασχόλησής τους.

Μία άλλη προτεραιότητα εστιάζει στην υποβοήθηση ατόμων από μειονεκτούσες ομάδες κατά την εξεύρεση θέσεων εργασίας. Αυτό εντάσσεται στα πλαίσια της ενίσχυσης της «κοινωνικής ένταξης» - ένδειξη του σημαντικού ρόλου που παίζει η απασχόληση στην καλύτερη ένταξη των ανθρώπων στην κοινωνία και την καθημερινή ζωή. Η οικονομική κρίση έχει οδηγήσει σε ενίσχυση των προσπαθειών για τη διατήρηση της απασχόλησης, ή την γρήγορη επαναφορά των ανέργων σε νέες θέσεις εργασίας¹⁰.

Το ΕΚΤ δεν είναι φορέας εξεύρεσης εργασίας – δε διαφημίζει θέσεις εργασίας. Αντίθετα, χρηματοδοτεί δεκάδες χιλιάδες τοπικά, περιφερειακά και εθνικά έργα που σχετίζονται με την απασχόληση σε ολόκληρη την ΕΕ: από έργα φιλανθρωπικών οργανώσεων μικρής κλίμακας που βοηθούν τα άτομα με αναπηρίες να βρουν κατάλληλες θέσεις εργασίας έως εθνικά έργα που προωθούν την επαγγελματική κατάρτιση για ολόκληρο τον πληθυσμό.

Σκοπός του ΕΚΤ είναι να παρέχει στους Ευρωπαίους πολίτες καλύτερες προοπτικές απασχόλησης και να τους βοηθήσει να επιτύχουν στη σταδιοδρομία που έχουν επιλέξει. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σήμερα, καθώς η οικονομική κρίση απειλεί τόσο τους εργαζόμενους όσο και τις επιχειρήσεις που τους απασχολούν. Το ΕΚΤ ενισχύει τις προσπάθειές του για την ενίσχυση της δημιουργίας θέσεων εργασίας, την υποστήριξη όσων αναζητούν εργασία και τη διατήρηση της απασχόλησης σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Η προσπάθεια του ΕΚΤ για την ενίσχυση της απασχόλησης απευθύνεται σε όλους τους τομείς και τις ομάδες ανθρώπων που μπορούν να ευνοηθούν. Ωστόσο, εστιάζει ιδιαίτερα στις ομάδες που υποφέρουν περισσότερο ή μπορούν να ευνοηθούν σημαντικά από τις δραστηριότητες του ΕΚΤ στους παρακάτω τομείς¹¹:

- Πρόσβαση στην εργασία.

¹⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ε.Κ.Τ., <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=el>

¹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ε.Κ.Τ., <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=el>

- Ευκαιρίες για τους νέους.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.
- Ανάπτυξη σταδιοδρομίας.

Τα προγράμματα και τα έργα του ΕΚΤ συμβάλλουν στη βελτίωση της απόδοσης σε ολόκληρο τον εκπαιδευτικό τομέα, από τα νηπιαγωγεία έως τα σχολεία και τα πανεπιστήμια και έως τα συστήματα δια βίου μάθησης και επαγγελματικής κατάρτισης.

3.3. Ταμείο Συνοχής

Το Ταμείο Συνοχής στοχεύει σε Κράτη Μέλη των οποίων το Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (ΑΕΕ) ανά κάτοικο είναι λιγότερο από 90 % του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Έχει σκοπό να μειώσει τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες και να προωθήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη. Διαθέτει το σύνολο των 63,4 δις ευρώ για δραστηριότητες των εξής κατηγοριών¹²:

- Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ), ιδίως έργα προτεραιότητας ευρωπαϊκών ενδιαφερόντων ως καθορίζονται από την ΕΕ. Με τους διαδρόμους κεντρικού δικτύου θα συμβάλει σημαντικά στην ευρωπαϊκή συνοχή και θα ενισχύσει την εσωτερική αγορά. Ταυτόχρονα, μια περισσότερο ανταγωνιστική οικονομία θα δημιουργήσει μεγαλύτερη απασχόληση. Η ενισχυμένη πολυτροπικότητα για καλύτερο σιδηροδρομικό δίκτυο, εσωτερικές πλωτές οδούς και θαλάσσιες υποδομές σε ένα πολυτροπικό ΔΕΔ-Μ, καθώς και οι καινοτόμες τεχνολογίες στον τομέα των μεταφορών θα οδηγήσουν σε αλλαγές του τρόπου μεταφοράς, θα μειώσουν τον κυκλοφοριακό φόρτο στο οδικό δίκτυο, θα περιορίσουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και αερίων ρύπων και θα προωθήσουν την ασφάλεια και την προστασία των μεταφορών.
- περιβάλλον: έργα σχετικά με ενέργεια ή μεταφορές, εφόσον ωφελούν σαφώς το περιβάλλον σε όρους ενεργειακής απόδοσης, χρήσης ανανεώσιμων πηγών

¹² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ταμείο Συνοχής,

http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/el/funding/cohesion-fund/

ενέργειας, ανάπτυξης σιδηροδρομικών μεταφορών, στήριξης των συνδυασμένων μεταφορών, ενίσχυσης των δημοσίων μεταφορικών μέσων κ.λπ.

- ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών και των εμπλεκόμενων μερών και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης, μέσω δράσεων ενίσχυσης της θεσμικής ικανότητας και της αποδοτικότητας της δημόσιας διοίκησης και των δημόσιων υπηρεσιών που έχουν σχέση με την εφαρμογή του Ταμείου Συνοχής,
- τεχνική βοήθεια.

3.4. Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)

Η ευρωπαϊκή πολιτική αγροτικής ανάπτυξης βοηθά τις αγροτικές περιοχές να αντιμετωπίσουν τις ποικίλες οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές προκλήσεις του 21ου αιώνα. Συχνά αποκαλούμενη «δεύτερος πυλώνας» της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ), η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης συμπληρώνει το σύστημα των άμεσων ενισχύσεων σε γεωργούς και τα μέτρα διαχείρισης των γεωργικών αγορών (ο λεγόμενος «πρώτος πυλώνας»). Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης έχει πολλούς κοινούς στόχους με τα άλλα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ). Η ευρωπαϊκή πολιτική αγροτικής ανάπτυξης χρηματοδοτείται μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το οποίο διαθέτει κονδύλια ύψους 100 δισ. ευρώ για την περίοδο 2014-2020¹³. Κάθε χώρα της ΕΕ λαμβάνει χρηματοδοτική ενίσχυση για την περίοδο των επτά ετών. Οι χρηματοδοτικές αυτές ενισχύσεις αναμένεται να ενεργοποιήσουν επιπλέον 61 δισ. ευρώ δημόσιας χρηματοδότησης από τα κράτη μέλη.

Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες καταρτίζουν τα δικά τους προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης με βάση τις ανάγκες των εδαφών τους και τουλάχιστον τέσσερις από τις ακόλουθες έξι κοινές προτεραιότητες της ΕΕ¹⁴:

¹³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΓΤΑΑ, http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_el.htm

¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΓΤΑΑ, http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_el.htm

- προώθηση της μεταφοράς γνώσεων και της καινοτομίας στη γεωργία, στη δασοκομία και στις αγροτικές περιοχές
- βελτίωση της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας όλων των τύπων γεωργίας και προώθηση των καινοτόμων γεωργικών τεχνολογιών και της βιώσιμης διαχείρισης των δασών
- προώθηση της οργάνωσης της αλυσίδας τροφίμων, της καλής μεταχείρισης των ζώων και της διαχείρισης των κινδύνων στον τομέα της γεωργίας
- αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που συνδέονται με τη γεωργία και τη δασοκομία
- αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων και στήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα που θα είναι ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή, όσον αφορά τους τομείς της γεωργίας, της παραγωγής τροφίμων και της δασοκομίας,
- προώθηση της κοινωνικής ένταξης, της μείωσης της φτώχειας και της οικονομικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές.

3.5. Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)

Το ΕΤΘΑ είναι ένα από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) που αλληλοσυμπληρώνονται και στηρίζουν την ανάκαμψη στην Ευρώπη με βάση την ανάπτυξη και την απασχόληση, το οποίο¹⁵:

- βοηθά τους αλιείς στη μετάβασή τους προς μια βιώσιμη αλιεία,
- στηρίζει τις παράκτιες κοινότητες στη διαφοροποίηση των οικονομιών τους,
- χρηματοδοτεί έργα που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής στις ευρωπαϊκές παράκτιες περιοχές,
- διευκολύνει την πρόσβαση των αιτούντων στη χρηματοδότηση.

¹⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *ΕΤΘΑ*, http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/index_el.htm

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Ιανουάριο του 2007 με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου και την παροχή συνδρομής ώστε να καταστεί περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμος. Η χρηματοδότηση αφορά σε όλους τους τομείς του κλάδου: αλιεία θαλάσσης και εσωτερικών υδάτων, υδατοκαλλιέργεια, μεταποίηση και εμπορία προϊόντων αλιείας. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στις αλιευτικές κοινότητες που υφίστανται τις μεγαλύτερες επιπτώσεις από τις πρόσφατες αλλαγές.

3.6. Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης (Urban Development Funds)

Τα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης είναι ανεξάρτητες νομικές οντότητες είτε ξεχωριστές χρηματοδοτικές μονάδες στο πλαίσιο ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος που διαχειρίζονται ένα σύνολο κεφαλαίων το οποίο έχει προκύψει¹⁶:

1. από συνεισφορά μέρους του προϋπολογισμού των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου,
2. τη συνεισφορά των μετόχων του,
3. προαιρετικά από δάνεια της ΕΤΕπ

και το οποίο θα πρέπει υποχρεωτικά να αποδοθεί για την υλοποίηση έργων αστικής ανάπτυξης.

Μέτοχοι μπορούν να είναι τράπεζες, Περιφέρειες, δημοτικές επιχειρήσεις, και ιδιώτες επενδυτές. Θα τα διαχειρίζονται επαγγελματίες από τον τραπεζικό και ιδιωτικό τομέα οι οποίοι θα πρέπει να συνεισφέρουν διαχειριστική, τεχνική και χρηματοοικονομική εξειδίκευση και ευελιξία, και μπορούν να λάβουν ποικίλες διαχειριστικές μορφές, ενώ δεν υφίσταται περιορισμός για το πλήθος των περιοχών στις οποίες θα μπορούν να επενδύουν.

Τα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης (ΤΑΑ) είναι ταμεία που επενδύουν σε συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα και σε άλλα έργα που περιλαμβάνονται σε ολοκληρωμένα σχέδια βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Για να είναι ένα ΤΑΑ επιλέξιμο για

¹⁶ Πανάγος, Α. (2007). Ευκαιρίες ενίσχυσης των ΟΤΑ από τη ΚΠ JESSICA: Ναυτεμπορική 23524, 13.09.2007

χρηματοδότηση από το *JESSICA* (“Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas” – Κοινή Ευρωπαϊκή υποστήριξη για βιώσιμες επενδύσεις σε αστικές περιοχές), πρέπει να αποδείξει, μεταξύ άλλων, ότι διαθέτει επαρκή ικανότητα και ανεξαρτησία διαχείρισης, πλήρες επιχειρησιακό σχέδιο και επαρκή προϋπολογισμό για την ανάληψη των επιλεγέντων έργων, και ισχυρή χρηματοοικονομική υποστήριξη¹⁷.

Αν και δεν απαιτείται ειδική νομική μορφή, το ΤΑΑ μπορεί να αποτελεί αυτοτελή νομική οντότητα ή να δημιουργηθεί ως «αυτοτελής χρηματοοικονομική μονάδα» στους κόλπους υφιστάμενου χρηματοπιστωτικού οργανισμού. Στην τελευταία περίπτωση, οι πόροι του *JESSICA* πρέπει να λογιστικοποιούνται χωριστά και να είναι σαφώς διαχωρισμένοι από τα λοιπά περιουσιακά στοιχεία του οικείου χρηματοπιστωτικού οργανισμού.

Τα ΤΑΑ μπορούν να δημιουργηθούν σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, για να ανταποκριθούν σε ολοκληρωμένα σχέδια αστικής ανάπτυξης, προβλεπόμενα έργα ή ανάγκες επενδυτών. Οι Διαχειριστικές Αρχές που θα αποφασίσουν να αξιοποιήσουν το *JESSICA* θα προκηρύξουν μία ή περισσότερες προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την επιλογή ταμείων αστικής ανάπτυξης. Τα κριτήρια αξιολόγησης θα πρέπει να περιλαμβάνουν την επενδυτική πολιτική και τα έργα που θα στοχεύσουν, τους όρους και τις προϋποθέσεις με τις οποίες θα τα χρηματοδοτήσουν, τον τρόπο και το ποσοστό μόχλευσης από ιδιώτες επενδυτές, τεκμηρίωση της σκοπιμότητας αξιοποίησης των πόρων του ΕΤΠΑ, τους όρους εκκαθάρισης του Ταμείου κ.λπ.

3.7. Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (European Investment Bank).

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)¹⁸ είναι η τράπεζα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρέχει χρηματοδότηση και τεχνογνωσία σε υγιή και βιώσιμα επενδυτικά

¹⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Κοινοτική Προτοβουλία «JESSICA»*, <https://www.jessicafund.gr/>

¹⁸ European Investment Bank, <http://www.eib.org/>

σχέδια, κυρίως εντός ΕΕ, είναι δε ο μεγαλύτερος πολυμερής οργανισμός στον κόσμο σε όρους χρηματοδοτικής και δανειοληπτικής δραστηριότητας. Η ΕΤΕπ ανήκει στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ. Οι επενδύσεις που στηρίζει συμβάλλουν στην προαγωγή των στόχων της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ) ανήκει από κοινού στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι στόχοι¹⁹ της συνίστανται στα εξής:

1. τόνωση του δυναμικού της Ευρώπης σε θέσεις εργασίας και ανάπτυξη,
2. στήριξη δράσεων για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής,
3. προώθηση των ευρωπαϊκών πολιτικών και εκτός των συνόρων της Ένωσης.

Περίπου το 30% των χρηματοδοτήσεων που χορηγεί η Τράπεζα κάθε χρόνο διοχετεύεται σε επενδύσεις για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και για τη βελτίωση της προσαρμογής στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Οι επενδύσεις αυτές αφορούν κυρίως τους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών, των υδάτων, της διαχείρισης υγρών και στερεών αποβλήτων, της δασοπονίας και της έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας. Η ΕΤΕπ λαμβάνει όλο και περισσότερο υπόψη, σε όλες τις δανειοδοτικές της δραστηριότητες, τους στόχους της δράσης για το κλίμα.

Στο πλαίσιο των εκτός ΕΕ δραστηριοτήτων της, η ΕΤΕπ συμβάλλει στην υλοποίηση του οικονομικού σκέλους της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ. Αναπτύσσει δράση κυρίως στις χώρες που βρίσκονται σε προενταξιακό στάδιο, καθώς και στις γειτονικές χώρες νότια και ανατολικά της ΕΕ²⁰. Η Τράπεζα είναι επίσης παρούσα στις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, καθώς και στην Ασία και τη Λατινική Αμερική. Σκοπός των χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων της ΕΤΕπ στις περιοχές αυτές είναι η στήριξη της ανάπτυξης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα, η βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών υποδομών, καθώς και ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και η βελτίωση της προσαρμογής στις επιπτώσεις της.

¹⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΤΕπ, http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/eib/index_el.htm

²⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΤΕπ, http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/eib/index_el.htm

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων δανείζεται χρήματα από τις κεφαλαιαγορές και στη συνέχεια τα διαθέτει με τη μορφή δανείων υπό ευνοϊκούς όρους σε σχέδια που συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ. Περίπου το 90% των δανείων χορηγούνται εντός της ΕΕ. Κανένα μέρος των χρημάτων δεν προέρχεται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Η ΕΤΕπ προσφέρει ευρύ φάσμα χρηματοδοτικών προϊόντων με ευνοϊκούς χρηματοδοτικούς όρους. Για ορισμένες επενδύσεις, η ΕΤΕπ είναι διατεθειμένη να αναλάβει υψηλότερο πιστωτικό κίνδυνο από ό,τι μια εμπορική τράπεζα, εάν έτσι μπορεί να προσφέρει υψηλότερη προστιθέμενη αξία για την προαγωγή των στόχων της ΕΕ. Η Τράπεζα παρέχει επίσης τεχνική βοήθεια για να στηρίξει την προετοιμασία και την υλοποίηση έργων, ιδίως στις χώρες που προσχώρησαν πρόσφατα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σε χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης²¹.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων είναι ο πλειοψηφικός μέτοχος του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤαΕ), το οποίο παρέχει χρηματοδότηση σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) μέσω επιχειρηματικών κεφαλαίων και εργαλείων χρηματοδότησης υψηλού κινδύνου. Άλλοι μέτοχοι είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθώς και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα απ' όλη την Ευρώπη. Το Ταμείο ιδρύθηκε το 1994 και δραστηριοποιείται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, τις υποψήφιες χώρες, καθώς και το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία.

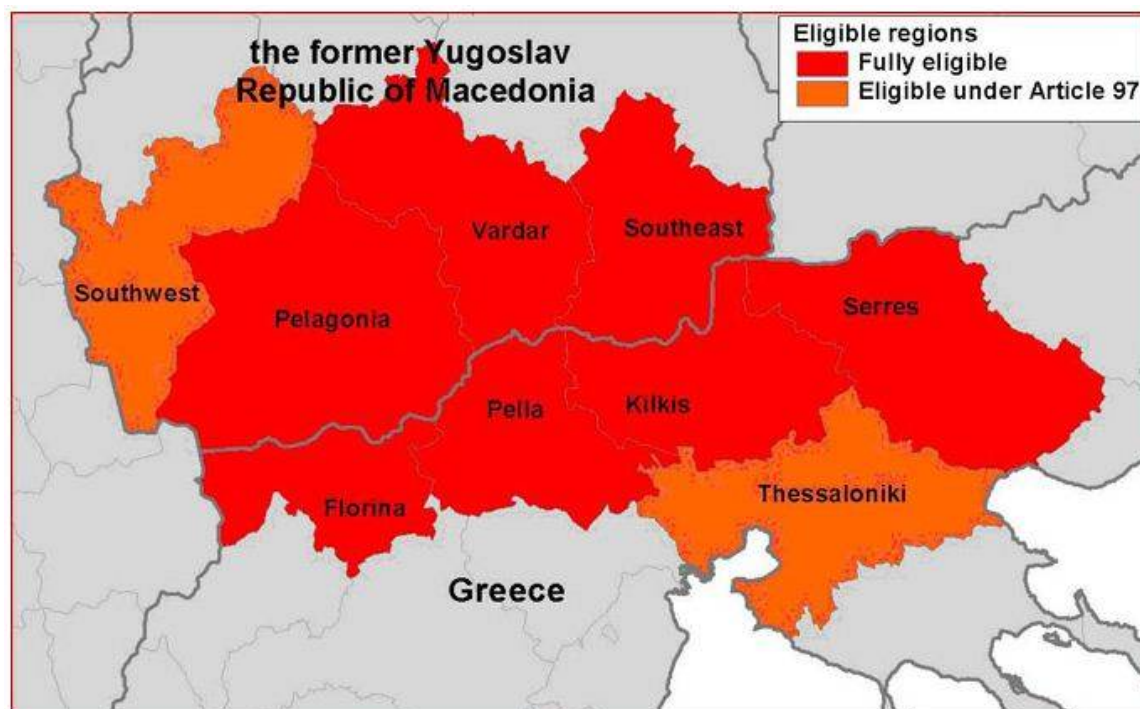
²¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΤΕπ, http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/eib/index_el.htm

Κεφάλαιο 4: Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα- Π.Γ.Δ.Μ. 2007-2013»

4.1. Το Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα- Π.Γ.Δ.Μ. 2007-2013»

Το Διασυνοριακό Πρόγραμμα IPA «Ελλάδα – πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας 2007-2013» εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 05/09/2008 με την απόφαση C(2008) 4717/05-09-2008.

Το Πρόγραμμα «Ελλάδα – πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας» έχει συνολικό προϋπολογισμό 31.549.723 € (20.072.594 € + 11.477.129 €). Για την Ελλάδα ο προϋπολογισμός ανέρχεται στα 20.072.594 € (15.054.445 € - 75%) προέρχονται από κοινοτικούς πόρους - ΕΤΠΑ και 5.018.149 € - 25%) από εθνικούς πόρους). Για τις ίδιες δράσεις για την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται στα 11.477.129 €, εκ των οποίων τα 9.755.560 € - 85% προέρχονται από κοινοτικούς πόρους – IPA και τα 1.721.569 € - 15% από εθνικούς .

Εικόνα 1: Οι επιλέξιμες περιοχές του Προγράμματος

Επιλέξιμες περιοχές του προγράμματος είναι οι Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας (νομός Φλώρινας) και Κεντρικής Μακεδονίας (νομοί Πέλλας, Κιλκίς, Σερρών και Θεσσαλονίκης) στην Ελλάδα, καθώς και οι Περιφέρειες Σχεδιασμού Πελαγονίας, Βαρδαρίου, Νοτιοανατολική και Νοτιοδυτική στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Ο Νομός Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα και η Νοτιοδυτική Περιφέρεια Σχεδιασμού στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας συμμετέχουν ως όμορες περιοχές (Ορφανάκος, 2016).

Ο γενικός στόχος του Προγράμματος «Ελλάδα - πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας» είναι «η ενδυνάμωση της σύγκλισης στην περιοχή εφαρμογή του Προγράμματος μέσω της προώθησης της αειφόρου τοπικής ανάπτυξης». Ο γενικός αυτός στόχος θα επιτευχθεί μέσω της ενίσχυσης της διασυνοριακής οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και των περιβαλλοντικών πηγών και της πολιτιστικής κληρονομιάς στην επιλέξιμη διασυνοριακή περιοχή.

4.2. Στρατηγικοί Στόχοι

Η κεντρική ιδέα που διέπει τη διαμόρφωση της στρατηγικής του Προγράμματος, επαφίεται στις πολιτικές δράσεων για τα πλεονεκτήματα, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές που εντοπίζονται στην περιοχή προκειμένου να επιταχυνθούν οι εξελίξεις σε κατάλληλα πεδία, να ξεπεραστούν οι υφιστάμενες ελλείψεις και να κινητοποιηθούν υπάρχουσες δυνατότητες. Στόχοι του Προγράμματος είναι να ενισχυθεί η σύγκλιση στην περιοχή του προγράμματος μέσω της προώθησης της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης και να αντιμετωπισθεί το ζήτημα της βιωσιμότητας στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική του πτυχή, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη προσδιορισμού και επικέντρωσης, από τη μία, στην κοινωνικοοικονομική διάσταση και, από την άλλη, στο αδιαίρετο της φύσης και του πολιτισμού και των αλληλεπιδράσεών τους στην περιοχή του προγράμματος, πάντα στις αρχές της «Ευρώπη 2020» και της αειφόρου ανάπτυξης και των ίσων ευκαιριών (Ορφανάκος, 2016).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο της διασυνοριακής εδαφικής συνεργασίας, οι Στρατηγικοί Στόχοι (Strategic Objectives) του προγράμματος είναι:

1. ***«Ενίσχυση της διασυνοριακής οικονομικής κατάστασης»***, ο οποίος προωθεί την απασχόληση και την κινητικότητα του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και

τη βελτίωση επενδύσεων και υπηρεσιών στον τομέα της υγείας και της κοινωνικής φροντίδας. Στηρίζει την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς προκειμένου να βελτιώσει την ελκυστικότητα και να ενθαρρύνει τον τουρισμό στη διασυνοριακή περιοχή.

2. *«Ενίσχυση των περιβαλλοντικών πηγών και της πολιτιστικής κληρονομιάς στην επιλέξιμη διασυνοριακή περιοχή»*, ο οποίος εστιάζει στη βελτίωση των δημόσιων υποδομών και στη μείωση της απομόνωσης μέσω της βελτιωμένης πρόσβασης στις μεταφορές, στα δίκτυα πληροφόρησης και επικοινωνίας και στις υπηρεσίες. Προωθεί τη βιώσιμη διαχείριση, επεξεργασία και ανακύκλωση των αποβλήτων, καθώς και τη στήριξη της βιώσιμης διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας και αντιμετωπίζει τα ζητήματα της πρόληψης, του σχεδιασμού και της διαχείρισης των φυσικών καταστροφών, των απειλών και των κινδύνων.

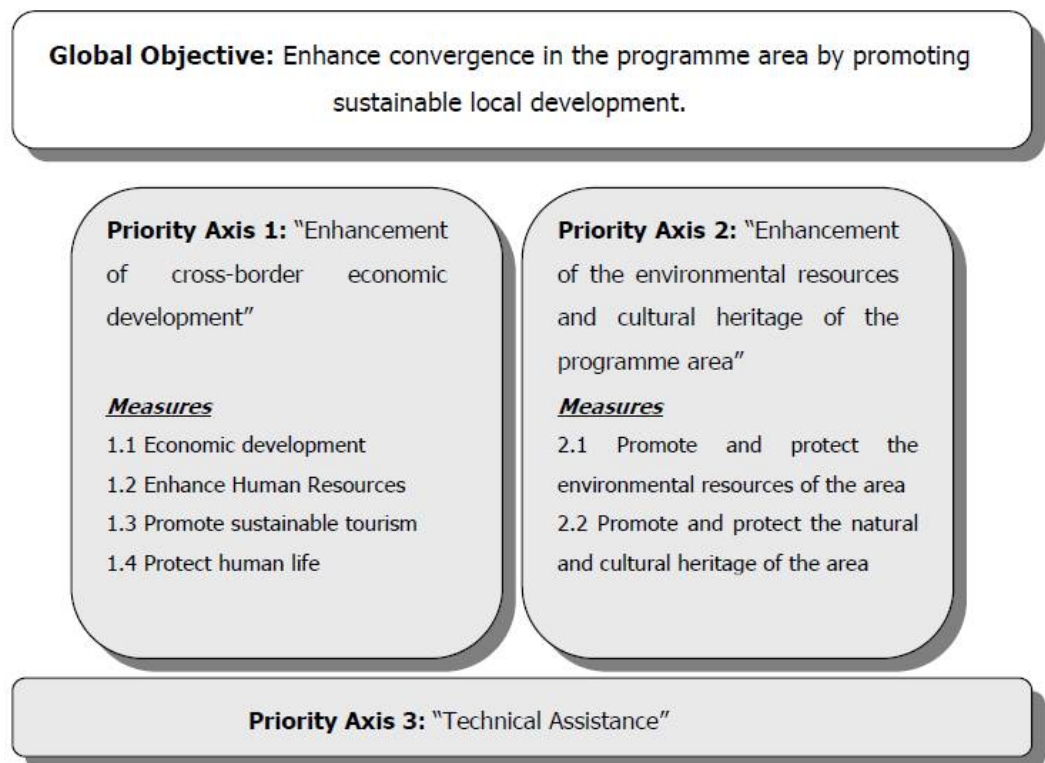
4.3. Άξονες Προτεραιότητας

Οι Στρατηγικοί Στόχοι του Προγράμματος μπορούν να εκφραστούν σε δύο άξονες προτεραιότητας (συν τον Άξονα Τεχνικής Υποστήριξης), οι οποίοι είναι (Ορφανάκος, 2016):

- **Άξονας Προτεραιότητας 1: Ενίσχυση της διασυνοριακής οικονομικής ανάπτυξης.**
 - ✓ Αναμενόμενα αποτελέσματα:
 - i. Προώθηση επιχειρηματικότητας
 - ii. Ενίσχυση ανθρωπίνων πόρων
 - iii. Ανάπτυξη βιώσιμου τουρισμού
 - iv. Προστασία της δημόσιας υγείας.

- **Άξονας Προτεραιότητας 2: Ενίσχυση των περιβαλλοντικών πηγών και της πολιτιστικής κληρονομιάς στην επιλέξιμη διασυνοριακή περιοχή.**
 - ✓ Αναμενόμενα αποτελέσματα:

- i. Προώθηση και προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της περιοχής
 - ii. Προώθηση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής
- **Άξονας Προτεραιότητας 3: Τεχνική Βοήθεια:** Η επιτάχυνση της οργανωτικής και διοικητικής αποτελεσματικότητας του προγράμματος, ώστε να συμβάλει στην επίτευξη ικανοποιητικών αποτελεσμάτων σε ποσοτική και ποιοτική βάση για τις περιοχές της εδαφικής συνεργασίας.

Εικόνα 2: Οι Άξονες Προτεραιότητας του Προγράμματος

<i>Level</i>	<i>Objectives</i>
Greece/the former Yugoslav Republic of Macedonia IPA Cross-Border Programme	The Global objective of the programme is to enhance convergence in the programme area by promoting sustainable local development
Priority 1: Enhancement of cross-border economic development	The Aim is to: Promote sustainable economic development through common interventions and facilitate cross-border reciprocal relations
Measure 1.1 Economic Dev.	The aim is to support interventions facilitating the development of cross-border economic activities through the utilisation of the existing potential and the emerging opportunities.
Measure 1.2 Enhance Human Resources	The aim is to support interventions which upgrade the professional skills of the local population, thus reacting to the demand of the programme area, providing opportunities of employment and encountering migration.
Measure 1.3 Promote Sustainable Tourism	The aim is to support common cross-border activities supporting sustainable tourism.
Measure 1.4 Protect human life	The aim is to support interventions which protect public health, minimise the impact of the borderline in health services provision and facilitate the common use of health facilities.
Priority Axis 2: Enhancement of the environmental resources and cultural heritage of the programme area	The Aim is to: Promote common actions for the protection of the natural and cultural environment and the mobilisation of the natural and cultural resources.
Measure 2.1 Promote and protect the environmental resources of the area	The aim is to support interventions that protect the environment and mitigate the environmental impacts related to economic development.
Measure 2.2 Promote and protect the natural and cultural heritage of the area	The aim is to support interventions that protect and mobilise the natural and cultural resources as a means for a local-driven sustainable development while safeguarding the natural and cultural heritage:
Priority 3: Technical Assistance	The Aim is the successful and smooth implementation of the Programme and the enhancement of high quality cross-border co-operation

Εικόνα 3: Οι Άξονες Προτεραιότητας και οι Στόχοι του Προγράμματος

Στόχος του Προγράμματος είναι η εξασφάλιση των ικανών συνθηκών ανάπτυξης για την παραγωγή, με ακόμη μεγαλύτερες δυνατότητες για τις επερχόμενες γενεές. Για να γίνει όμως αυτό στο προσδοκώμενο σημείο λαμβάνονται υπόψη οι 4 διαστάσεις της αειφορίας, η περιβαλλοντική, η οικονομική, η κοινωνική και η πολιτιστική:

- Περιβαλλοντική βιωσιμότητα σημαίνει την φιλική χρήση των περιβαλλοντικών των φυσικών πόρων, βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, προστασία της βιοποικιλότητας, και την πρόληψη των κινδύνων για τον άνθρωπο και το περιβάλλον,
- Οικονομική βιωσιμότητα με τη δημιουργία ενός οικονομικού συστήματος προσανατολισμένο στις μελλοντικές προκλήσεις, την αύξηση των οικονομικών δυνατοτήτων και την ενίσχυση της καινοτομίας,
- Κοινωνική βιωσιμότητα σημαίνει κοινωνική ισορροπία, προάσπιση ατομικού δικαιώματος για την ανθρώπινη ζωή και την συμμετοχή του πληθυσμού στην πολιτική και την κοινωνία
- Πολιτιστική βιωσιμότητα σημαίνει τη διασφάλιση της πολιτιστικής ζωής της κοινωνίας, μέσω της στήριξης πολιτιστικών δραστηριοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

IPA Cross-Border Programme Greece/The former Yugoslav Republic of Macedonia	
Pr. Axis 1: Enhancement of cross border economic development	
<i>Measure 1.1 Economic Development</i>	Contributions to the economic development of the eligible border area
<i>Measure 1.2 Enhance Human Resources</i>	Contributions to the enhancement of the local Human Resources
<i>Measure 1.3 Promote Sustainable Tourism</i>	Contributions to the tourism development of the eligible border area
<i>Measure 1.4 Protect human life</i>	Contributions to the protection of human life of the eligible border area
Pr. Axis 2 Enhancement of the environmental resources and cultural heritage of the eligible border area	
<i>Measure 2.1 Promote and protect the environmental resources of the area</i>	Contributions to the protections and promotion of the environment
<i>Measure 2.2 Promote and protect the natural and cultural heritage of the area</i>	Contributions to the protections and promotion of the natural and cultural heritage
Pr. Axis 3: Technical Assistance	Information/ dissemination activities targeting final beneficiaries (seminars, consultations, newsletters, brochures etc.), meetings in a transnational level.

Πίνακας 1: Οι Άξονες Προτεραιότητας του Προγράμματος και τα αναμενόμενα αποτελέσματά τους

Η υλοποίηση του προγράμματος αφενός βοηθάει να ενισχυθούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες της διασυνοριακής περιοχής, αφετέρου να αντιμετωπιστούν πιθανές απειλές και αδυναμίες. Συγκεκριμένα, οι προοπτικές ανάπτυξης της περιοχής επικεντρώνονται στα ακόλουθα πεδία:

- Βελτίωση των διασυνοριακών υποδομών (δηλαδή τελωνειακές υποδομές ή άλλες σχετικές με την ασφάλεια των συνόρων και τις μεταφορές).
- Δημιουργία συστημάτων πληροφοριών και επικοινωνιών που σχετίζονται με τις μεταφορές με στόχο τη στήριξη της προσβασιμότητας στη διασυνοριακή περιοχή και των διασυνοριακών υπηρεσιών.
- Αποτελεσματική ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των βιολογικών αποβλήτων και κοινές ενέργειες για τη μείωση του όγκου των αποβλήτων.
- Βελτίωση της προστασίας και της βιώσιμης διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας στη διασυνοριακή περιοχή.
- Αποκατάσταση και ανάπλαση των υποβαθμισμένων εδαφών και των υδάτινων πόρων.
- Βελτίωση στον τομέα της πρόληψης, της αντιμετώπισης και της ανθεκτικότητας σε φυσικές καταστροφές και κινδύνους, ιδίως όσον αφορά τις δασικές πυρκαγιές και τις πλημμύρες, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις τους στο φυσικό και στο ανθρώπινο περιβάλλον.
- Κινητοποίηση και ενίσχυση των ικανοτήτων των πολιτών και των εθελοντών που συμμετέχουν στη διαχείριση των φυσικών καταστροφών και στο μετριασμό των συνεπειών τους.

4.4. Κριτήρια επιλεξιμότητας των προτάσεων προς υλοποίηση

Οι δυνητικοί δικαιούχοι συντάσσουν πρόταση σε συνεργασία με τον Επικεφαλής Εταίρο ο οποίος την υποβάλλει στην Κοινή Τεχνική Γραμματεία (ΚΤΓ). Μετά την υποβολή της, η κάθε αίτηση υπόκειται σε διαδικασία αξιολόγησης δύο σταδίων η οποία διενεργείται από την Κοινή Τεχνική Γραμματεία, βάσει των κριτηρίων επιλογής που αναφέρονται παρακάτω. Η ΚΤΓ δύναται να επικουρείται από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες κατά την αξιολόγηση των έργων.

Η κατ' αρχήν επιλογή των έργων που υλοποιούνται στο πλαίσιο του Προγράμματος INTERREG γίνεται λαμβάνοντας υπόψη ότι τα προς ένταξη έργα αποδεικνύουν τον διασυνοριακό τους χαρακτήρα με βάση τις εξής αρχές:

1. Να έχουν σχεδιαστεί και συμφωνηθεί από κοινού, να ευρίσκονται και από τις δύο πλευρές των συνόρων και να ωφελούν τους πληθυσμούς και στις δύο περιοχές αυτών,
2. Να έχουν συμφωνηθεί και από τις δύο πλευρές και παρ' όλο που γεωγραφικά ευρίσκονται στην μία πλευρά των συνόρων να εμπεριέχουν σημαντικά οφέλη για τους πληθυσμούς που ζουν εκατέρωθεν αυτών.

Ειδικότερα τα έργα που θα ενταχθούν στο εν λόγω πρόγραμμα και θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του Ε.Τ.Π.Α. οφείλουν να ανταποκρίνονται στους όρους επιλεξιμότητας που ορίζονται στους Κανονισμούς του Προγράμματος. Οι γενικές κατηγορίες κριτηρίων είναι οι ακόλουθες :

- I. Φύση και είδος του έργου στο πλαίσιο του Μέτρου που πρέπει να συνάδει με το περιεχόμενό του και το κανονιστικό πλαίσιο του προγράμματος.
- II. Σκοπιμότητα του έργου που πρέπει να συνάδει με το Μέτρο, τα κοινωνικο-οικονομικά οφέλη που θα επιτευχθούν από την υλοποίησή του, όπως επίσης οι επιδράσεις που αναμένονται και τα εξαγόμενα αποτελέσματα από την συγκεκριμένη παρέμβαση.
- III. Πληρότητα του έργου για την εκπλήρωση των στόχων του Μέτρου είτε αποτελεί μέρος συνολικότερης παρέμβασης είτε είναι αυτοτελές.
- IV. Ωριμότητα του έργου με βάση τις συγκεκριμένες προδιαγραφές όσον αφορά το φυσικό και οικονομικό αντικείμενό του.
- V. Συμβατότητα του έργου με τις Εθνικές και Κοινοτικές Πολιτικές (ανταγωνιστικότητα, απασχόληση, μείωση ανισοτήτων, περιβάλλον, ισότητα ευκαιριών, καινοτομική προσέγγιση).

Μόνο έργα τα οποία επιδεικνύουν συμμόρφωση προς τις διοικητές απαιτήσεις και πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας υποβάλλονται σε **ποιοτική αξιολόγηση**. Η ποιοτική αξιολόγηση διενεργείται μέσω **βασικών κριτηρίων** και στηρίζεται σε σύστημα βαθμολόγησης από το οποίο προκύπτει ένας πίνακας κατάταξης όλων των προτάσεων οι οποίες προήχθησαν από το πρώτο στάδιο αξιολόγησης. Τα κριτήρια αυτά είναι:

1. Συνάφεια πρότασης

- i. Οι στόχοι και τα αναμενόμενα αποτελέσματα του έργου πρέπει να απευθύνονται σε ειδικά προβλήματα, θέματα, ευκαιρίες της περιοχής.
- ii. Το έργο να λαμβάνει υπόψη ένα ή περισσότερα οριζόντια θέματα του Προγράμματος (αιεφόρος ανάπτυξη, θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, ισότητα ευκαιριών και αποφυγή διακρίσεων, δίκαιο ανταγωνισμό).
- iii. Τον βαθμό συνέργειας ή συμπληρωματικότητας με άλλες υλοποιούμενες παρεμβάσεις ή/και πολιτικές σε κοινοτικό, εθνικό, περιφερειακό – τοπικό επίπεδο στο πλαίσιο του συγκεκριμένου θεματικού τομέα.

2. Η ποιότητα των αποτελεσμάτων / Βιωσιμότητα

- i. Τα αποτελέσματα πρέπει να είναι συγκεκριμένα, μετρήσιμα, εφικτά, ρεαλιστικά και χρονικά προσδιορισμένα.
- ii. Ο βαθμός που επωφελείται το έργο από προηγούμενες εμπειρίες διασυνοριακής συνεργασίας (capitalization).
- iii. Ο βαθμός που τα αποτελέσματα του έργου εξασφαλίζουν προστιθέμενη αξία για την περιοχή του προγράμματος.
- iv. Η ύπαρξη βάσιμης και ρεαλιστικής δυνατότητας για το έργο να συνεχίσει ή/και να είναι βιώσιμο μετά το πέρας της συνδρομής του Προγράμματος (μελέτη σκοπιμότητας & βιωσιμότητας).
- v. Η στρατηγική του έργου όσον αφορά στην επικοινωνία και στη διάδοση των αποτελεσμάτων πρέπει να είναι καλά δομημένη και αποτελεσματική.

3. Η Καινοτομία

- i. Ο καινοτόμος χαρακτήρας του έργου.
- ii. Η Εφαρμογή καινοτόμων αποτελεσμάτων.
- iii. Ανάπτυξη νέων καινοτόμων μεθόδων, προϊόντων, εργαλείων.
- iv. Χρήση νέων μεθόδων, προϊόντων, εργαλείων για την υλοποίηση του έργου

4. Η Εταιρική Σχέση

- i. Η ικανότητα του Επικεφαλής Εταίρου να συντονίζει, διαχειριστεί, ελέγξει και παρακολουθήσει την όλη υλοποίηση του έργου.
- ii. Η επαγγελματική ικανότητα (οργάνωση και εμπειρία) των εταίρων για την πετυχημένη υλοποίηση των αναληφθέντων δραστηριοτήτων (παραδοτέων – Work Packages) του έργου.

5. Η ποιότητα διαχείρισης του έργου

- iii. Η ύπαρξη σαφούς μεθοδολογίας για τη διαχείριση του έργου.
- iv. Ο σωστός καταμερισμός εργασιών και οι διακριτοί ρόλοι των εταίρων.

6. Η ποιότητα μεθοδολογικής προσέγγισης του περιεχόμενου του έργου

- i. Η συνέπεια μεταξύ των προσδιορισμένων στόχων του έργου, των αναμενόμενων εκροών και αποτελεσμάτων και των δραστηριοτήτων προς επίτευξή τους.
- ii. Η ωριμότητα του έργου (σε ποιο στάδιο ολοκλήρωσης βρίσκονται οι διοικητικές διαδικασίες που επιτρέπουν την πραγμάτωση του έργου).

7. Ο προϋπολογισμός και η χρηματοδότηση

- iii. Ο εξισορροπημένος και ρεαλιστικός συνολικός προϋπολογισμός της υποβληθείσας πρότασης.
- iv. Η σαφής και αιτιολογημένη δικαιολόγηση των εκτιμώμενων δαπανών των δραστηριοτήτων του έργου.

Κεφάλαιο 5: Έργα που υλοποιήθηκαν στο Πρόγραμμα IPA Ελλάδα – Π.Γ.Δ.Μ. 2007 – 2013

5.1. “Cooperation for the Establishment of a “Business & Employment Centre” and a “Trade Show and Bazaar” in the Cross-Border Area” – BEC – TSB

Το έργο με το ακρωνύμιο “BEC-TSB”²² το οποίο κατατέθηκε και έτυχε θετικής αξιολόγησης για το Διασυνοριακό Πρόγραμμα IPA «Ελλάδα – Π.Γ.Δ.Μ. 2007-2013» έχει ως βασικό σκοπό την αντιμετώπιση της απομόνωσης των δύο πλευρών, την ενίσχυση των επιχειρηματικών συναλλαγών και της συνεργασίας καθώς και τη διευκόλυνση της κυκλοφορίας προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών ανάμεσα στις δύο χώρες. Ο Προϋπολογισμός του Έργου ανέρχεται στο ποσό των **228.004,71 Ευρώ** και συγχρηματοδοτείται κατά 85% από το ΕΤΠΑ, 10% από Εθνικούς Πόρους και 5% από Ιδία Συμμετοχή.

Εικόνα 4: Το logo του Έργου

Δεδομένου ότι η απόσταση ανάμεσα στον Δήμο Παιονίας και το Δήμο Gevgelija (που αποτελούν και τους επικεφαλής εταίρους του έργου) είναι μόλις μερικά χιλιόμετρα, κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας οι δύο Δήμοι ανέπτυξαν ισχυρή

²² BEC-TSB, <http://ipacbc-mk-gr.net/project/cooperation-for-the-establishment-of-a-business-employment-centre-and-a-trade-show-and-bazaar-in-the-cross-border-area/>

συνεργασία στον τομέα του πολιτισμού και των κοινών δράσεων ανάπτυξης αλλά και κοινής διαχείρισης φυσικών και περιβαλλοντικών πόρων. Μόλις δημοσιεύθηκε η προκήρυξη για προτάσεις, αντιπροσωπείες από τους δύο δήμους συμμετείχαν σε μία ειδική συνάντηση με σκοπό να συζητήσουν για την κοινή τους συμμετοχή στο Πρόγραμμα και να προσδιορίσουν τους όρους της συνεργασίας τους. Η οικονομική συνεργασία ως η πιο σημαντική, έχοντας υπόψη την οικονομική κρίση που επικρατεί στην ευρύτερη περιοχή, την έλλειψη επαρκών συνδέσμων και συνεργασίας ανάμεσα στις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην διασυνοριακή περιοχή, ήταν βασική προτεραιότητα στο στάδιο σύνταξης κοινών προτάσεων.

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι ο επιχειρηματικός τομέας είναι ο πρώτος που ενώνει άτομα από διαφορετικές ομάδες και τους διδάσκει να συνεργάζονται και να αποδέχονται ο ένας τον άλλον. Ταυτόχρονα, επιφέρει ανάπτυξη και ευημερία ενώ ταυτόχρονα μπορεί να ενδυναμώσει τις εμπορικές σχέσεις αλλά και την κουλτούρα κοινής ανάπτυξης. Οι Δήμοι Genvelija και Παιονίας διαθέτουν μακρά εμπειρία και συνεργασία αναφορικά με την υποστήριξη της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης στην περιοχή η οποία τους οδήγησε στο συμπέρασμα ότι για τη βελτίωση της υφιστάμενης οικονομικής κατάστασης στη διασυνοριακή περιοχή θα πρέπει να εισάγουν θεσμούς και φορείς που θα υποστηρίζουν την προσπάθεια σε συστηματική βάση.

Εικόνα 5: Η αφίσα του Έργου

Για το σκοπό αυτό, αποφάσισαν τη δημιουργία ενός Επιχειρηματικού Κέντρου Απασχόλησης για να υποστηρίξουν νέους επιχειρηματίες ώστε να δραστηριοποιηθούν και στις δύο περιοχές και να διευκολύνουν την νόμιμη κινητικότητα εργαζομένων ενώ παράλληλα να θέσουν εμπόδια στην παράνομη μετακίνηση.

Στο έργο συμμετέχουν επίσης ο Δήμος Ηράκλειας Σερρών, ο οποίος συμβάλει με την εμπειρία του στην οργάνωση παραδοσιακών πανηγυριών, ο Δήμος Dojran (Δοϊράνης), ο οποίος συμβάλει στη διεύρυνση της επίδρασης του έργου καθώς και το Ινστιτούτο Εκθεσιακών Ερευνών, το οποίο εμπλουτίζει τη συνεργασία με επιστημονική γνώση και εξειδίκευση.

Ο στρατηγικός στόχος του έργου είναι η αντιμετώπιση της απομόνωσης των δύο πλευρών, η ενίσχυση των επιχειρηματικών συναλλαγών και η συνεργασία, καθώς επίσης και η διευκόλυνση της ανεμπόδιστης κυκλοφορίας προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών.

Οι επιμέρους στόχοι του έργου είναι:

- ▶ Η βελτίωση της γνώσης αναφορικά με τα χαρακτηριστικά της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης στη διασυνοριακή περιοχή.
- ▶ Η βελτίωση των δεξιοτήτων και της επιχειρηματικής ικανότητας των τοπικών παραγωγών, μεταποιητών και εμπόρων (αγρότες, μικρές βιοτεχνίες, έμποροι, κτλ.).
- ▶ Η δημιουργία καναλιών επικοινωνίας και συνεργασίας ανάμεσα στις επιχειρήσεις, τους αγρότες αλλά και τα θεσμικά όργανα και τις αρχές που σχετίζονται με την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στις δύο χώρες.
- ▶ Η ίδρυση καινοτόμων διασυνοριακών θεσμών για την υποστήριξη και την προώθηση της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας και γενικά της οικονομικής ανάπτυξης στην διασυνοριακή περιοχή.

Εικόνα 6: Καμπάνιες προώθησης & ενημέρωσης με επιχειρηματίες και από τις δύο χώρες συνεργασίας

Οι δράσεις του έργου οργανώνονται σε πέντε πακέτα εργασιών όπως αναλύονται παρακάτω:

- *Πακέτο Εργασίας 1 – «Διαχείριση και Συντονισμός»:* περιλαμβάνει τη διαχείριση του έργου και την πιστοποίηση των δαπανών. Ειδικά, όσον αφορά τις δράσεις διαχείρισης και συντονισμού, θα λάβουν χώρα έξι συναντήσεις συντονισμού με σκοπό την ανάπτυξη του διαχειριστικού σχεδίου του έργου, τον ορισμό ημερομηνιών για τις αναφορές, τα σχέδια δράσης και τα χρονοδιαγράμματα των δράσεων κτλ.
- *Πακέτο Εργασίας 2 – «Πληροφόρηση και Δημοσιότητα»:* περιλαμβάνει τις ενημέρωσης και δημοσιότητας σχετικά με το έργο, όπως η παραγωγή ενημερωτικού και προωθητικού υλικού (φυλλάδια, μπροσούρες και αφίσες), η προώθηση του έργου με τη χρήση των κοινωνικών δικτύων (με τη δημιουργία ενός video), η συμμετοχή στη ΔΕΘ, η δημιουργία μιας Διαδικτυακής πύλης του έργου και ένα συνέδριο κλεισίματος στη Genvgelija.
- *Πακέτο Εργασίας 3 – «Βελτίωση των ανθρώπινων πόρων»:* αναφέρεται στη πραγματοποίηση τριών σεμιναρίων και τεσσάρων workshops σε συγκεκριμένα θέματα. Επιπλέον, περιλαμβάνει την εκπόνηση μίας μελέτης για την καταγραφή και την ανάλυση της φύσης και των χαρακτηριστικών της επιχειρηματικότητας στην περιοχή υλοποίησης του έργου και σε ένα Οδηγό

Διασυνοριακής Επιχειρηματικότητας ο οποίος θα βασίζεται σε κοινά επιλεγμένες επιστημονικές μεθόδους και εργαλεία.

- *Πακέτο Εργασίας 4 – «Διευκόλυνση επικοινωνίας και συνεργασίας»:* περιλαμβάνει την οργάνωση συναντήσεων πολιτών (μία στη Gevgelija, μία στο Πολύκαστρο και δύο στο Dojran) και δύο συναντήσεις ανάμεσα τις Βιομηχανικές / Επιχειρηματικές Ζώνες στο Πολύκαστρο και στη Gevgelija.
- *Πακέτο εργασίας 5 – «Βελτίωση υποδομών και θεσμών»:* περιλαμβάνει τη βελτίωση των υποδομών και την ίδρυση του Επιχειρηματικού Κέντρου Απασχόλησης στη Gevgelija και στο Πολύκαστρο και τη οργάνωση ενός “Trade Show and Bazaar” (πανηγύρι) στη Gevgelija και στη Σκοτούσσα.

5.1.1. Υλοποίηση και δράσεις του έργου BEC - TSB

Η επιτυχημένη υλοποίηση του έργου αλλά και η επίτευξη των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων ήταν ένα στοίχημα για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Ο ισχνός τελικά εγκριθείς προϋπολογισμός σε συνδυασμό με τις αυξημένες απαιτήσεις και επιμέρους στόχους δημιούργησαν προβληματισμούς στις ομάδες εργασίας των τεσσάρων Δήμων και του Ινστιτούτου Εκθεσιακών Ερευνών (IEE). Μολαταύτα, το έργο ολοκληρώθηκε επιτυχώς και το μεγαλύτερο μέρος των αποτελεσμάτων επετεύχθησαν.

Οι βασικοί πυλώνες του BEC – TSB κινήθηκαν γύρω από την οργάνωση εμποροπανηγύρεως στη Σκοτούσσα, τη δημιουργία των δύο Επιχειρηματικών Κέντρων σε Πολύκαστρο και Gevgelija καθώς και τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ της επιχειρηματικής δραστηριότητας στη διασυνοριακή περιοχή.

A) Κέντρο Απασχόλησης και Επιχειρηματικότητας

Το Κέντρο Απασχόλησης και Επιχειρηματικότητας στεγάσθηκε για το Δήμο Παιονίας εντός του νεόδμητου Δημαρχιακού Μεγάρου απασχολώντας προσωπικό με σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου. Η προσέλευση νέων επιχειρηματιών και ανέργων ήταν ικανοποιητική καθώς προσφέρθηκε μια πρώτης τάξεως ευκαιρία στον ντόπιο πληθυσμό να ανακαλύψει τη νέα γείτονα αγορά αλλά και να συνεργαστεί με προμηθευτές και εμπόρους της Gevgelija. Περίπου 200 δημότες εξυπηρετήθηκαν σε

ένα χρόνο από το Κέντρο λαμβάνοντας πληροφορίες για επιχειρήσεις και θέσεις εργασίας στην ευρύτερη διασυνοριακή περιοχή.

Συγχρόνως, από το Δήμο Παιονίας αναπτύχθηκε δίκτυο συνεργασίας και ανοικτής καθημερινής επικοινωνίας με το Τοπικό Κέντρο Απασχόλησης Γουμένισσας (ΟΑΕΔ) ενημερώνοντας νέους που αναζητούν εργασία μέσω της επίσημης ιστοσελίδας του Δήμου.

Με την ίδια λογική, το αντίστοιχο Κέντρο της Gevgelija βρισκόταν σε καθημερινή ανοικτή επικοινωνία με το Κέντρο Πολυκάστρου ανταλλάσσοντας υλικό και πληροφορίες που αφορούν τοπικές επιχειρήσεις αλλά και τεχνογνωσία και καλές πρακτικές.

B) Συναντήσεις ανταλλαγής τεχνογνωσίας

Οι ανταλλαγή καλών πρακτικών αλλά και μεθόδων παραγωγής και μεταποίησης υπήρξε ένας από τους επιμέρους σκοπούς της εν λόγω συνεργασίας. Γνωστές για τους αμπελώνες και το πρώτης τάξεως κρασί τους, η Παιονία και η Γευγελή έφεραν σε επαφή οινοποιούς και οινοπαραγωγούς, οι οποίοι πραγματοποίησαν κοινές επισκέψεις στον τόπο παραγωγής του κρασιού μοιραζόμενοι γνώση, ιδέες, τεχνικές και μικρά μυστικά για την παραγωγή άριστης ποιότητας οίνου.

Γ) Εμπορικά παζάρια και προώθηση τοπικών προϊόντων

Μείζονος σημασίας στην επιτυχημένη έκβαση του έργου ήταν η κοινή δράση στη Γευγελή που φιλοξένησε Έλληνες και Σκοπιανούς παραγωγούς, οι οποίοι εξέθεσαν τα αγνά τοπικά προϊόντα τους ώστε να γίνουν γνωστά από τους διασυνοριακούς καταναλωτές, αποδεικνύοντας πως η καλή ποιότητα δεν έχει σύνορα και φραγμούς.

5.1.2. Αποτελέσματα από την υλοποίηση του έργου

Το έργο έχει σημαντική συμβολή στην θεμελίωση εταιρικών σχέσεων και συνεργασίας ανάμεσα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τους επιχειρηματίες, τους αγρότες και άλλους οικονομικούς φορείς στη διασυνοριακή περιοχή.

Τα αποτελέσματα του έργου είναι τα εξής:

- Αύξηση του αριθμού των εγγεγραμμένων μικρομεσαίων επιχειρήσεων,

- Αύξηση του αριθμού των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν υπηρεσίες του Επιχειρηματικού Κέντρου Απασχόλησης (Business & Employment Center - BEC) περίπου στο 50% των εγγεγραμμένων επιχειρήσεων στη διασυνοριακή περιοχή,
- Αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων που θα αποκτήσουν πρόσβαση σε νέες αγορές,
- Ο αριθμός των εταιριών που είναι ικανοποιημένες από τις υπηρεσίες του BEC είναι περίπου στο 50% των εταιριών που βρίσκονται στη βάση δεδομένων του BEC,
- Αύξηση του αριθμού των νέων προσλήψεων στον επιχειρηματικό τομέα σε σχέση με τα στοιχεία που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας της μελέτης,
- Δημιουργία νέων επιχειρηματικών σχέσεων ανάμεσα στους επιχειρηματίες στη διασυνοριακή περιοχή.

Εικόνα 7: Εκθέσεις τοπικών προϊόντων

Μετά την ολοκλήρωση της υλοποίησης του έργου έχει αναπτυχθεί ένα σχέδιο διαχείρισης και συντονισμού με πλατφόρμα IT, μέσα από την οποία οργανώθηκαν με επιτυχία σεμινάρια και workshop για τη βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων όπως:

- Σεμινάρια για τοπικούς αγρότες, μεταποιητές, εμπόρους στην Παιονία, την Ηράκλεια και το Dojran

- Workshops στοχευόμενα σε θέματα σχετικά με τη φύση και τις προοπτικές της οικονομίας στις εμπλεκόμενες περιοχές (ένα στην Παιονία και τρία workshops στο Dojran).

Ιδρύθηκε το Επιχειρηματικό Κέντρο Απασχόλησης στη Gevgelija και την Παιονία σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των επιχειρήσεων που διευκολύνει την εργασία ανάμεσα στις δύο πλευρές των συνόρων, ενώ μεγάλη επιτυχία είχε και η οργάνωση ενός “Trade Show and Bazaar” (πανηγύρι) στη Gevgelija και στη Σκοτούσσα (Δήμος Ηράκλειας) με σχέδιο δράσης για την δημιουργία ενός ακόμα “Trade Show and Bazaar” στη Gevgelija.

5.2. “Joint Actions for Efficient Urban Water Management in the Cross-Border Area – AQUA-M”

Το έργο “AQUA-M”²³ το οποίο αξιολογήθηκε θετικά και υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Διασυνοριακού Προγράμματος IPA «Ελλάδα – Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας 2007-2013», προϋπολογισμού **771.194.00,00€** συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από Εθνικούς Πόρους των Συμμετεχουσών Χωρών και σχεδιάστηκε με γνώμονα την κοινή αντίληψη των εταίρων για τα περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Αξιός Ποταμός.

Από τη μία πλευρά, ο Δήμος Γευγελής (Επικεφαλής Εταίρος 1) είναι αρμόδιος για το κανάλι επιφανειακών υδάτων "RauI", όπου η ανεξέλεγκτη βλάστηση, καθώς και άλλα είδη στερεών & φερτών υλικών θέτουν σε κίνδυνο τη λειτουργία του με απρόβλεπτες συνέπειες και για τις δύο πλευρές του συνόρων. Από την άλλη πλευρά, η Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης Παιονίας (Επικεφαλής Εταίρος 2) μαζί με το Δήμο Παιονίας (Εταίρος 3), είναι υπεύθυνοι για τη λειτουργία της Εγκατάστασης Επεξεργασίας Λυμάτων, η οποία λαμβάνει και επεξεργάζεται τα αστικά λύματα των οικισμών του Πολυκάστρου και Αξιούπολης, καθώς και τον έλεγχο της ποιότητας νερού. Η διάθεση των επεξεργασμένων λυμάτων από τη μονάδα πραγματοποιείται 2 χιλιόμετρα από τον ποταμό Αξιό, προκαλώντας έντονη ανασφάλεια σχετικά με την ποιότητα του νερού που είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ποιότητα του νερού του ποταμού Αξιού.

²³ Δήμος Παιονίας, http://paionia.gov.gr/News/Prokirikseis-Diagonismo/diakirixi_AQUA-M_27-07-2016.aspx

Τα παραπάνω έκαναν τους εταίρους να αντιληφθούν ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα του Αξιού Ποταμού δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπίζονται μεμονωμένα, καθώς το ποτάμι επηρεάζεται και από τις δύο πλευρές των συνόρων.

Στο πλαίσιο αυτό, το AQUA-M καθορίζει ως **βασικό σκοπό** του την προώθηση και την προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της περιοχής του Αξιού, με την ανάπτυξη ενός Περιβαλλοντικού Δικτύου Συνεργασίας μεταξύ των εταίρων που θα επικεντρωθεί στην πρόληψη και την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών κινδύνων που αφορούν κυρίως το νερό, τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων του Αξιού Ποταμού, τη διασφάλιση της ποιότητας της Προστατευόμενης Περιοχής του Δέλτα του Αξιού Προστατευόμενη Περιοχή, τη συμμετοχή ιδιωτικών και δημοσίων παραγόντων, καθώς και εθελοντών για την προστασία του ποταμού, τον καθορισμό ενός συστήματος προστίμων για τον έλεγχο της ρύπανσης του περιβάλλοντος σε θεσμικό και ατομικό επίπεδο, τη διαφύλαξη της ασφαλούς εκτέλεσης όλων των εργασιών που συνδέονται με τον Αξιό Ποταμό, όπως η άρδευση, η αλιεία, και η προστασία του πόσιμου νερού.

5.2.1. Υλοποίηση και δράσεις του έργου Aqua-M

Οι δράσεις του έργου οργανώνονται σε τρία πακέτα εργασιών όπως αναλύονται παρακάτω:

- *Πακέτο Εργασίας 1 - «Διαχείριση και Συντονισμός»:* περιλαμβάνει τη διαχείριση του έργου και την πιστοποίηση των δαπανών. Ειδικά, όσον αφορά τις δράσεις διαχείρισης και συντονισμού, θα λάβουν χώρα τέσσερις συναντήσεις συντονισμού με σκοπό την ανάπτυξη του διαχειριστικού σχεδίου του έργου, τον ορισμό ημερομηνιών για τις αναφορές, τα σχέδια δράσης και τα χρονοδιαγράμματα των δράσεων κτλ.
- *Πακέτο Εργασίας 2 - «Πληροφόρηση και Δημοσιότητα»:* περιλαμβάνει την ανάπτυξη του εσωτερικού σχεδίου πληροφόρησης και δημοσιότητας του έργου, την ανάπτυξη της οπτικής και λεκτικής του ταυτότητας (λογότυπο και σλόγκαν), τη σχεδίαση και την παραγωγή έντυπου υλικού (ενημερωτικά φυλλάδια, θεματικές αφίσες, έντυπα παρουσίασης αποτελεσμάτων, πακέτα πληροφοριακού υλικού κ.λπ.), τη διοργάνωση συνεντεύξεων τύπου,

συνεδρίων έναρξης και λήξης και άλλων ενημερωτικών εκδηλώσεων και από τις δύο πλευρές των συνόρων, την προώθηση του έργου μέσω των ΜΜΕ (δελτία τύπου και καταχωρήσεις) και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, την παραγωγή τηλεοπτικού σποτ και την ανάπτυξη μίας τρίγλωσσης δικτυακής πύλης.

- *Πακέτο Εργασίας 3 - «Εξοπλισμός και Υποδομές για την προστασία του Αξιού Ποταμού»:* περιλαμβάνει αφενός την προμήθεια τεχνολογικού και εργαστηριακού εξοπλισμού για τον έλεγχο της ποιότητας των υδάτων από τη ΔΕΥΑ Παιονίας (Επικεφαλής Εταίρος 2) και αφετέρου την εκτέλεση τεχνικών εργασιών για τη διευθέτηση του καναλιού “Raul” στη Γευγελή.

Αναγνωρίζοντας και οι δύο Δήμοι (Παιονίας και Γευγελής) πως ο Αξιός ποταμός αποτελεί κοινή φυσική κληρονομιά, περιβαλλοντικό κεφάλαιο αλλά και πεδίο ανάπτυξης και προβολής του φυσικού κάλλους, έχουν ήδη προχωρήσει με τη συνδρομή και τις πολύτιμες συμβουλές της ΔΕΥΑ Παιονίας, στην υλοποίηση του πολύτιμου έργου.

Η ΔΕΥΑ Παιονίας, στο πλαίσιο του Aqua-M, που βρίσκεται σε στάδιο υλοποίησης, προμηθεύτηκε με εξειδικευμένο εξοπλισμό ανάλυσης και καθαρισμού του πόσιμου ύδατος. Η δημιουργία ενός πρότυπου Εργαστηρίου Ανάλυσης ήταν ένα από τα αρχικά οράματα της πρότασης και φαίνεται να παίρνει σάρκα και οστά μέσα από το συγκεκριμένο πολύτιμο εργαλείο χρηματοδότησης.

Τα μηχανήματα SCADA και οι ειδικοί αναλυτές ύδατος καθιστούν το Εργαστήριο της ΔΕΥΑΠ ως ένα από τα κορυφαία ανάμεσα σε Δήμους της Κεντρικής Μακεδονίας.

Από πλευράς Δήμου Γευγελής, πραγματοποιήθηκε μια σειρά αντιπλημμυρικών έργων που βοηθούν στην αποφυγή συγκέντρωσης φερτών υλικών προς την ελληνική πλευρά του Αξιού. Διπλής σημασίας έργο, με ευεργετικές ωφέλειες και στις δύο πλευρές, αναδεικνύοντας τη διασυνορικότητα των πραγματοποιηθεισών δράσεων.

5.2.2. Αποτελέσματα από την υλοποίηση του έργου

Το έργο AQUA-M έχει έναν αριθμό βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων που επέδρασαν θετικά στο περιβάλλον του Αξιού ποταμού και κατ' επέκταση στο περιβάλλον ενός σημαντικού γεωγραφικού τμήματος της Διασυνοριακής Περιοχής.

Το πρώτο άμεσο αποτέλεσμα του έργου AQUA-M είναι η καθιέρωση ενός περιβαλλοντικού δικτύου μεταξύ των εταιρών που επιτρέπει την άμεση ανάπτυξη δράσεων προστασίας του ποταμού, καθώς η ΔΕΥΑ Παιονίας (Επικεφαλής Εταίρος 2) εντοπίζει την πιθανή αιτία/ πηγή του προβλήματος. Επίσης, οι τεχνικές εργασίες που υλοποιεί ο Δήμος Γευγελής μειώνουν άμεσα τους περιβαλλοντικούς κινδύνους λόγω της μέχρι τώρα ανεξέλεγκτης λειτουργίας του καναλιού «Raul».

Επιπλέον, ενισχύεται η προστασία της προστατευόμενης περιοχής του Δέλτα του, ενώ ενισχύεται η περιβαλλοντική συνείδηση και ευθύνη των εμπλεκόμενων φορέων μέσα από την υλοποίηση στοχευμένων δράσεων δημοσιότητας και η ικανότητα των εταιρών αναφορική με τον αποτελεσματικό έλεγχο ποιότητας υδάτων.

Η προστιθέμενη αξία του έργου AQUA-M είναι σημαντική λαμβάνοντας υπόψη το μακροπρόθεσμο χαρακτήρα των αποτελεσμάτων του, με έμφαση στη βελτίωση της ποιότητας ζωής μέσω της συστηματικής βελτίωσης των υδάτινων πόρων στη διασυνοριακή περιοχή. Επιπρόσθετα, το έργο AQUA-M συμβάλλει στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων στη διασυνοριακή περιοχή, διευκολύνει την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και πρακτικών εμπειριών για την προστασία του ποταμού Αξιού και καθορίζει το δρόμο αποτελώντας παράδειγμα για μελλοντικά παρόμοια περιβαλλοντικά έργα και συνεργασίες.

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα

Ο σύγχρονος κόσμος μέσα από την οπτική της παγκοσμιοποίησης, εμφανίζεται ολοένα και πιο διασυνδεδεμένος και αλληλεξαρτώμενος, γεγονός που έχει αυξήσει σημαντικά τη σημασία και το ρόλο των δικτύων, της συνεργασίας, της κινητικότητας και της διάχυσης της γνώσης. Μία σειρά από νέους «παίκτες» (δίπλα στους παραδοσιακούς φορείς όπως είναι το κράτος, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές κ.α.) φαίνεται να κάνει την εμφάνισή της, μέσα από σχήματα χωρικής συνεργασίας με διεθνή διάσταση, στα οποία μπορεί να συμμετέχουν επιχειρήσεις, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ή ακόμη και ομάδες κοινωνικής δικτύωσης μέσα από το διαδίκτυο. Σε μια εποχή όπου η έννοια του ανταγωνισμού φαίνεται να αποτελεί το κυρίαρχο ιδεολόγημα, η διεθνής εδαφική συνεργασία στο τοπικό και περιφερειακό επίπεδο προβάλλει ως μια εναλλακτική πρόταση για την ανάπτυξη και την επίτευξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος για τις επιχειρήσεις και τις περιφέρειες με όρους καινοτομίας, αειφόρου ανάπτυξης και απασχόλησης (Τοπάλογλου, 2011).

Στα πλαίσια των ανωτέρω, πολιτικές διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ ΟΤΑ εκατέρωθεν των συνόρων μπορούν να γίνουν μοχλός ανάπτυξης της διασυνοριακής ζώνης και να ελαττώσουν τις δυσμένειες που, λόγω περιφερειακής θέσης, βιώνουν οι παραμεθόριες περιοχές (Τοπάλογλου, 2011). Για την επιτυχία της συνεργασίας θα πρέπει να αναπτυχθεί μία ευρεία εταιρική σχέση, η οποία να περιλαμβάνει εκτός από τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους. Οι ΟΤΑ οφείλουν να συνδράμουν τον ιδιωτικό τομέα με τη δημιουργία υποστηρικτικών δομών, οι οποίες να διευκολύνουν τις διασυνοριακές ανταλλαγές, μέσω της ενημέρωσης για το θεσμικό πλαίσιο εκατέρωθεν των συνόρων. Οφείλουν επίσης να προβούν σε κοινή διαχείριση πολιτιστικών και περιβαλλοντικών πόρων και στην ανάδειξή τους με οφέλη και για τις δύο πλευρές. Με βάση αυτή τη λογική, η συνεργασία μεταξύ των τοπικών φορέων διοίκησης, αυτοδιοίκησης, επιμελητηριακών οργανώσεων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών των διασυνοριακών περιοχών θα μπορούσε να ενεργοποιήσει τις τοπικές δυναμικές σε μία «από κάτω προς τα επάνω» (bottom – up) αναπτυξιακή κατεύθυνση. Σε αρκετές περιπτώσεις οι συγκρούσεις εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας αποτελεί τροχοπέδη αναπτυξιακών ενεργειών και κοινών δράσεων και είναι δεδομένο πως χώρες της Ε.Ε., εταίροι υπό

ένταξη αλλά και τρίτα μέρη που χρησιμοποιούν τα ευρωπαϊκά εργαλεία, θα πρέπει να προσανατολιστούν προς τη θέσπιση κοινής νομοθεσίας και ευθυγράμμισης της εθνικής με την αντίστοιχη ευρωπαϊκή.

Υπό αυτό το πρίσμα, η διασυνοριακή συνεργασία των ΟΤΑ έχει τη δυνατότητα να μετατρέψει ένα περίγραμμα σε μια δυνατότητα για την ανάπτυξη. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην περίπτωση των περιφερειών στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δουλεύοντας μαζί, αυτές οι περιοχές μπορούν από κοινού να εντοπίσουν και την αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και ευκαιρίες που παρουσιάζονται από τα σύνορα μεταξύ τους (Alexander Stubb Υπουργός Ευρωπαϊκών Σχέσεων και Εξωτερικού Εμπορίου Φινλανδίας). Οι απαιτούμενες επενδύσεις σε διασυνοριακές υποδομές πάσχουν από την έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων στα σύνορα των κρατών μελών. Μέχρι σήμερα, το μεγαλύτερο μέρος του συντονισμού Ευρώπης με τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη για τα διασυνοριακά θέματα ήταν εθελοντικές ρυθμίσεις που επιτρέπονται από τις υφιστάμενες εθνικές κατανομές αρμοδιοτήτων και κινήτρων.

Ωστόσο, το πρόγραμμα εδαφικής συνεργασίας INTERREG συνέβαλλε σημαντικά στη διάχυση της ιδέας περί εδαφικής συνεργασίας στο διασυνοριακό, διαπεριφερειακό και διεθνικό επίπεδο αλλά και στην αποκαλούμενη ως «ευρωπαϊκοποίηση» του χωρικού σχεδιασμού (Giannakourou, 2005). Αναζητώντας κανείς την «ευρωπαϊκή» προστιθέμενη αξία του Προγράμματος INTERREG, θα μπορούσε να την εντοπίσει στα επιπρόσθετα αποτελέσματα της αναπτυξιακής προσπάθειας που καταβάλλουν οι εθνικές και περιφερειακές αρχές δίχως την κοινοτική χρηματοδότηση. Η προστιθέμενη αξία της εδαφικής συνεργασίας μπορεί να προκύψει μέσα από δύο κυρίως διαδικασίες, (α) από την επιθυμία αντιμετώπισης ενός περιφερειακού ζητήματος σ' ένα υψηλότερο επίπεδο χωρικού σχεδιασμού το οποίο δεν περιορίζεται στα σύνορα ενός κράτους και (β) από την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών, που οδηγούν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των τοπικών και περιφερειακών χωρικών πολιτικών.

Η αποτίμηση της προστιθέμενης αξίας των προγραμμάτων INTERREG φαίνεται ξεκάθαρα στο παράδειγμα που υλοποιήθηκε και παρατέθηκε νωρίτερα με το ακρωνύμιο BEC – TSB, όπου η συμβολή του είναι μεγάλη όσον αφορά την

οικονομική ανάπτυξη της διασυνοριακής ζώνης, την δημιουργία θέσεων εργασίας, την αύξηση του εμπορίου και των επενδύσεων αλλά και την δικτύωση με άλλους φορείς. Αυτό μπορεί να ερμηνευθεί ως επιτυχία του προγράμματος αφού σε σημαντικό βαθμό εκπληρώνονται οι στόχοι και δημιουργούνται ευκαιρίες για ενίσχυση της εξωστρέφειας της τοπικής αγοράς, ενίσχυση της δυναμικότητας της αλλά κυρίως ευκαιρίες για μελλοντικές συνεργασίες των δύο χωρών όπως έχει αποδειχθεί στη συνέχεια με την πρόταση Aqua- M και άλλες συνεργασίες.

Εν κατακλείδι, ο στόχος των ευρωπαϊκών προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας όπως το INTERREG, είναι η γενναιόδωρη προσφορά πόρων ώστε να δημιουργηθούν γέφυρες μεταξύ των κρατών εταίρων για τη διατήρηση των κοινοτήτων τους στις παραμεθόριες περιοχές, μέσω της εύρεσης κοινών λύσεων σε παρόμοια προβλήματα που αυτές αντιμετωπίζουν. Σε έναν βαθμό αυτό έχει επιτευχθεί από τα θεσπισμένα εργαλεία της ΕΕ, σε τομείς όπως η εργασία, το περιβάλλον και ο πολιτισμός, ενώ παράλληλα, υπάρχει φως σε ευαίσθητους τομείς όπως η ενέργεια. Η νέα πρόκληση, έχει όνομα, έχει παρουσία αισθητή και διχάζει. Το προσφυγικό. Ας ελπίσουμε η Ένωση σε αυτή την περίπτωση να νομοθετήσει κατάλληλα, να φανεί αντάξια των αξιών της, να χρησιμοποιήσει ορθολογικά τους πόρους της για το καλό όλων.

Βιβλιογραφία

A. Αρθρογραφία

- ADE, Ex post evaluation of Cohesion Policy Programmes 2007-2013, financed by the European Regional Development Fund (ERDF) and Cohesion Fund (CF), March 2015.
- BACHTLER, J., TAYLOR, S. & OLEJNICZAK, K. 2005. A Study of the Mid Term Evaluations of INTERREG programmes for the programming period 2000 until 2006. Vienna: INTERACT Programme Secretariat.
- COLOMB, C. 2007. The Added Value of Transnational Cooperation: Towards a New Framework for Evaluating Learning and Policy Change. *Planning Practice & Research*, 22, 347-372.
- Dabinett, G. (2006) Transnational spatial planning—insights from practices in the European Union, *Urban Policy and Research*, 24(2), pp. 283–290
- Deloitte Limited, «A quick guide to EU Funding 2014 – 2020», Nicosia 2014
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2014-2020», Βρυξέλλες, Μάρτιος 2014
- Giannakourou, G. (2005) Transforming spatial planning policy in Mediterranean countries: Europeanization and domestic change, *European Planning Studies*, 13(2), pp. 319–331.
- GUALINI, E. 2008. “Territorial cohesion” as a category of agency: the missing dimension in the EU spatial policy debate. *European Journal of Spatial Development*, 28, 1-22.
- Local Government Association, «2014 – 2020: A guide to EU funding for councils», London, July 2015
- MARTIN, R. & TYLER, P. 2006. Evaluating the impact of the structural funds on Objective 1 regions: an exploratory discussion. *Regional Studies*, 40, 201-210
- Molle, W. 2007 *European Cohesion Policy*, London, Routledge.

- Ορφανάκος Παναγιώτης (2016), Πρόγραμμα Ελλάδα-ΠΓΔΜ IPA Cross-Border Cooperation Programme "Greece – The former Yugoslav Republic of Macedonia 2014 - 2020", Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Πανάγος, Α. (2007). Ευκαιρίες ενίσχυσης των ΟΤΑ από τη ΚΠ JESSICA: Ναυτεμπορική 23524, 13.09.2007
- PANTEIA, INTERREG III Community Initiative (2000-2006) Ex-Post Evaluation Final Report. Zoetermeer, May 2010.
- PERKMANN, M. 1999. Building governance institutions across European Borders. *Regional Studies*, 33, 657-667.
- Τοπάλογλου Λ., Πετράκος Γ. (2008), «Σύνορα Ολοκλήρωση και Ανάπτυξη: Η νέα γεωγραφία των διασυνοριακών οικονομικών σχέσεων» Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- Τοπάλογλου Λ. (2011), «Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές Εδαφικής Συνεργασίας και οι επιπτώσεις τους στην ανάπτυξη και στις χωρικές πολιτικές»
- Topaloglou et al (2012), «Αναζητώντας σχέσεις ανάμεσα στη χωρική συνεργασία & στη χωρική ανάπτυξη στην Ευρώπη», θεματικός άξονας: Χωρικός Σχεδιασμός (Χωροταξία – Πολεοδομία) και Ανάπτυξη, Βόλος: ΤΜΧΠΠΑ
- Topaloglou, L., Kallioras, D. Manetos, P. and Petrakos, G. (2005). 'A Border Regions Typology in the Enlarged European Union' *Journal of Borderland Studies* 20 (2).
- Τοπάλογλου, Λ. (2009). «Το νέο τοπίο συνόρων στην Ευρώπη» *Αγορά Χωρίς Σύνορα*, 15 (1).
- Χριστοφάκης Μ. (2001), *Τοπική ανάπτυξη και περιφερειακή πολιτική*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001.

B. Διαδικτυακές Πηγές

- BEC-TSB, <http://ipacbc-mk-gr.net/project/cooperation-for-the-establishment-of-abusiness-employment-centre-and-a-trade-show-and-bazaar-in-the-cross-border-area/>
- Δήμος Παιονίας, http://paionia.gov.gr/News/Prokirikseis-Diagonismoι/diakirixi_AQUA-M_27-07-2016.aspx

- Επίσημη Ιστοσελίδα Περιφερειακής Πολιτικής ΕΕ. Info regio - Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής στην Ελλάδα,
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/el_el.pdf,
- Επίσημη Ιστοσελίδα Περιφερειακής Πολιτικής ΕΕ (2002). Η Πολιτική Συνοχής 2007-2013 (Παρατηρήσεις και Επίσημα Κείμενα),
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_el.pdf
- Επίσημη Ιστοσελίδα Περιφερειακής Πολιτικής ΕΕ (2008). Οι Διαρθρωτικές Πολιτικές και τα Εδάφη της Ευρώπης: Συνεργασία χωρίς Σύνορα
http://ec.europa.eu/regional_policy/interreg3/documents/cooperation_el.pdf
- Επίσημη Ιστοσελίδα ΕΕ. Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας
http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/g24235_el.htm
- Επίσημη Ιστοσελίδα Περιφερειακής Πολιτικής ΕΕ (2008). Info regio 26 EU Cohesion Policy 1988-2008: Investing in Europe's Future
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag26/mag26_en.pdf
- Επίσημη Ιστοσελίδα Περιφερειακής Πολιτικής ΕΕ. European Neighbourhood and Partnership Instrument, CBC Strategy Paper 2007-2013,
http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/country/enpi_crossborder_cooperation_strategy_paper_en.pdf
- European Commission, “The programming period 2014-2020 - Guidance document on evaluation plans”, April, 2014
- European Investment Bank, <http://www.eib.org/>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απόφαση C (2008) 4717/05-09-2008,
http://ec.europa.eu/regional_policy/el/atlas/programmes/2007-2013/crossborder/greece-the-former-yugoslav-republic-of-macedonia-ipa-cross-border-co-operation-programme-2007-2013
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΤΠΑ, http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/el/funding/erdf/
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ε.Κ.Τ., <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=el>

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ταμείο Συνοχής,
http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/el/funding/cohesion-fund/
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΓΤΑΑ, http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_el.htm
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΤΘΑ, http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/index_el.htm
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινοτική Πρωτοβουλία «JESSICA»,
<https://www.jessicafund.gr/>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΤΕπ, http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/eib/index_el.htm
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κανονισμός 1080/2006,
https://www.ependyseis.gr/sub/espa/files/1080_06.pdf
- Παπαδημούλης Δ. (2015), Οδηγός Χρηματοδοτήσεων για Περιφέρειες, Δήμους, ΜΚΟ, Επιχειρήσεις, http://esyne.gr/wp-content/uploads/2013/05/odigos-june2015_web.pdf
- Τοπάλογλου, Λ. (2009). *Πολιτικές Διασυνοριακής Συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ΕΣΔΟ*,
<http://esdo.teilar.gr/synedria/esdo2009/ORAL/TOPALOGLOU.pdf>
- Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών (2010), “ *GREECE – THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA IPA CROSS-BORDER PROGRAMME 2007-2013*”,<http://3kps.interreg.gr/>

C. Ευρωπαϊκοί Κανονισμοί & Ελληνική Νομοθεσία

- Κανονισμός 1260/1999 (L 161/1) του Συμβουλίου της 21.6.1999 περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά Ταμεία
- Κανονισμός 1783/1999 (L 213/1) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12.7.1999 σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
- Κανονισμός 1828/2006 (L 371/1) της Επιτροπής, της 8.12.2006, για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 του Ευρωπαϊκού

Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

- Κανονισμός 1159/2000 (L 130/30) της Επιτροπής, της 30.05.2000, για τις δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας που πρέπει να αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη σχετικά με τις παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων
- Ανακοίνωση 2004/C226/02 της Επιτροπής της 2.9.2004 που θεσπίζει κατευθυντήριες γραμμές για μια κοινοτική πρωτοβουλία η οποία αφορά τη διασυνοριακή συνεργασία και έχει ως στόχο την αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη του ευρωπαϊκού εδάφους (INTERREG III)
- Ανακοίνωση της Επιτροπής της 28.4.2000 (L 161/1) σχετικά με τη θέσπιση γενικών κατευθύνσεων για μια κοινοτική πρωτοβουλία που αφορά τη διευρωπαϊκή συνεργασία με σκοπό την ενθάρρυνση της αρμονικής και ισόρροπης ανάπτυξης του ευρωπαϊκού εδάφους (INTERREG III)
- Απόφαση 2006/769/EK (L 312/47) της Επιτροπής της 31.10.2006, σχετικά με την κατάρτιση του καταλόγου των περιφερειών και των περιοχών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης στο πλαίσιο των διασυνοριακών και διακρατικών σκελών του στόχου Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία για την περίοδο 2007 έως 2013
- REGULATION (EC) No 1638/2006 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 24 October 2006 laying down general provisions establishing a European Neighborhood and Partnership Instrument, <http://www.interreg.gr/images/nomothesia-en/1638%202006.pdf>
- Νόμος 2860/2000 (ΦΕΚ 251/A/14.11.2000) Διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχος του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και άλλες διατάξεις
- Νόμος 3463/2006 (ΦΕΚ 114/A/8.6.2006) Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
- Νόμος 3614/2007 (ΦΕΚ Α' 267/A/3.12.2007) Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013.